

7 is een leven tussen droom en werkelijkheid

Dit boek bevat gedeelten die zeer realistisch beschreven zijn en dus minder geschikt voor hen die de realiteit liever uit de weg gaan. Het werd geschreven vanuit het onderbewuste, de stem in zijn hoofd zoals hij dat noemt, die hem wist te beschermen tegen de ergste misstappen in zijn leven.

Om het begrijpelijk te houden werden verschillende lettertypen gebruikt.

'DIT IS DE STEM UIT ZIJN ONDERBEWUSTE.'

Vaak voert hij daar gesprekken mee, maar in het openbaar zijn het slechts gedachten.

Deze worden zo beschreven.

De aanduidingen van de dagen die zwart zijn aangegeven, bijvoorbeeld **17533**, betreffen dagen in het 49ste levensjaar.

De andere dagen in lichtgrijs, bijvoorbeeld < -00266, zijn het verleden.

Verder verschenen van John Vangelis:

Gedichten:

Vakantieherinneringen

Er was eens...

Sprookje:

Kabouters Kwelgeest

Reisverhalen:

Lopende levens-berichten en andere geestreizen

'7 is een leven tussen droom en werkelijkheid' bestaat uit de volgende zeven delen:

1. Voor wie niet horen wil.

2. De rest is stilte.

3. Oorlog of vrede.

4. De verbeelding aan de macht.

5. Roze honden en gele konijnen.

6. Vrijheidsengel.

7. Te dromen of niet te dromen is het antwoord.

Ontwerp voorpagina:

John Vangelis naar het keramisch kunstwerk 'Aardschijf – Spiraal' van Bertie van Drenth.

Uitgever:

Het Kultuurbaarbaar.

Copyright © 1942-2040 berust bij de auteur.

John Vangelis

7

**is een leven
tussen
droom
en
werkelijkheid**

Hoe dit alles ontstond.

Mijn verhalen, werkelijk en onwerkelijk lijkende gebeurtenissen, fantasieën en filosofieën, gedichten en gedachten, lagen jarenlang in een bureaula. Mijn leven lag opgeslagen in een lade en op de vele Zettabytes bevattende harde schijf in mijn kop die het stadium van Yotta naderde.¹ Ik deed er weinig mee tot de dag dat mijn negenenveertigste levensjaar inging en mijn onderbewuste me in de nacht van vier juli 1991 dwong alles te voorschijn te halen.

Ik kon nog niet vermoeden dat het jaar dat volgde het heftigst van mijn leven zou worden. Alles werd opnieuw doorgemaakt en de deeltjes niet gearchiveerd leven vielen als puzzelstukjes op hun plek, zonder zich iets van mijn emoties aan te trekken.

In één jaar werden alle verbindingen, tussen wat ik geschreven en nooit beschreven had, bloot gelegd. Het was één verhaal van het begin tot het eind, precies een jaar later. Tijdens de jaren die volgden kreeg ik met tussenpozen een duw die nodig was om verder te gaan en begreep ik steeds beter dat: 'Telkens als er iets op mijn weg kwam dat op geluk leek, al was het bedrieglijk, wilde ik het wanhopig vastgrijpen omdat ik wist dat het niet blijvend was'.²

Het werd een autobiografie, een gedichtenbundel, een sprookje, een horror, een geschiedenis, een fictie, een drama, een klucht. Het werd een, soms enigszins geromantiseerd, autobiologisch en surrealistisch schrijfselproject over een levenslange zoektocht naar liefde.

Alles lag overhoop en telkens moest ik opnieuw beginnen als 'een klare bron die mijn dorst komt lesschen in de brandende woestijn der middelmatigheid welke ik zoo moeizaam doorkruis'³ en ik vraag me af of dat gebeurd zou zijn zonder de enthousiaste reacties van mensen die stukjes uit de chaos lazen en me steeds weer vroegen om de rest.

Soms zal dit boek onwerkelijk overkomen, zoveel kan een mens niet meemaken in een half leven. Ik durf niet te verzekeren dat het zich afspeelt in één leven, maar mijn levensverhaal is het wel, iedereen die me kent zal dat bevestigen, al kwam het mezelf ook meestal onwerkelijk voor. Dat ik een kreeft was wist ik. Dat ik een zeer maangevoelige zeven jaren cyclus aan het doormaken was werd ik me bewust in het 49ste levensjaar. Dat de symbolische ∞ mijn levenspad zou worden voorzag ik pas in het 56ste levensjaar toen ik die cycli op een rijtje zette. Opvallend is het bijna synchrone waarin 7 een dominante rol speelt. Wat het verschil moet worden tussen het 28ste en 77ste levensjaar zal blijken als de voorspelling in de droom van mijn dood uitkomt. In mijn 49ste levensjaar, een jaar met dertien nieuwe manen kom ik mijn verwekking (00) en dood (98) tegen.

Nu kan ik ook de oerknal verklaren als geboorte en dood elkaar ontmoeten in mijn strijd die ik beschrijf. De maantjes zijn de zeven jaren cyclus. Een geel maantje is een jaar met dertien keer een volle maan, zwart een jaar met

---

1 Zetta= 10^{21} Een Byte is een eenheid van 8 bits die elk een keuze tussen ja of nee vertegenwoordigen, elke Byte kan dus 64 keuzes maken. Yotta= 10^{24} Een gevaarlijk stadium, de harde schijf crasht en begrijpt er geen jota meer van. Wat rest is idiota.

2 Manuel Mujica Lainez - 'Bomarzo'.

3 Stendhal - 'Le Rouge et le Noir'.

dertien nieuwe manen.

Ook kon ik niet vermoeden dat taal, waarvoor ik altijd dikke onvoldoendes had, mijn grootste hobby zou worden, zowel in schrijven als lezen, toen er geen 'leraren' meer aan te pas kwamen.

Overeenkomsten tussen beschreven en bestaande personen zijn niet geheel toevallig. Negatieve of positieve karakter beschrijvingen moeten opgevat worden als mijn mening of ervaringen wat niet wil zeggen dat dit de enige waarheid is. Als data niet geheel de juiste zijn komt dat door beschadigingen of verloren raken van bepaalde aantekeningen op papier of in mijn herinnering.

Ik draag mijn schrijfsel op aan allen die me veel moesten missen omdat ik me zo vaak tussen droom en werkelijkheid bevond. Ik wil iedereen bedanken die geholpen heeft mijn leven zodanig te vervormen dat ik geworden ben die ik ben.

Zeven is een leven
tussen droom en werkelijkheid
De droom in werkelijkheid zo mooi
Werkelijkheid in de droom een nachtmerrie

Zeven jaren zoet gehouden
snoep in alle smaken alle geuren
schitterende speelgoed kleuren
als ik zelf wat wilde was dat zeuren

Veertien jaren bezig gehouden
opleiding tot stompzinnig werk
om in stand te houden kapitaal en kerk
als ik zelf wat wilde was ik een vlerk

Eenentwintig jaren voorgehouden
braaf soldaat met leugens en list
anderen waren vijand terwijl je beter wist
als ik zelf wat wilde was ik pacifist

Achtentwintig jaren eraan gehouden
te werken voor baas in bureau en fabriek
maakt mijn lichaam en gedachten ziek
als ik zelf wat wilde raakte je in paniek

Vijfendertig jaren uitgehouden
slaaf te zijn tot bloed kolkend gist
mijn hart klopt razend in dichte mist
als ik zelf wat wilde was ik anarchist

Tweeënveertig jaren volgehouden
niet meer, de wereld is ook van mij
sloop het beton, de natuur dat zijn wij
en als ik zelf wat wil ben ik vrij

Je legt me niet aan banden met je bureaucraten apparaat
Al zit mijn lichaam tussen muren, mijn vrije geest bestaat¹
Negenenveertig geworden, dit boek het resultaat

---

¹ Dit deel van een enigszins aangepaste gedicht werd geschreven in de winter van 1984 tijdens een verblijf van een klein jaar in het VredesActieKamp te Woensdrecht en gepubliceerd in de Vredesagenda 1985.

Septennium 01

~

**Voor wie niet horen
wil**

... "Wat gaat het worden? Oud gezicht of mooi gezicht? De werkelijkheid van dromen of de droom van de werkelijkheid?" "Hoeveel beslissingen zei u dat we in ons leven moeten nemen?" "Vijf miljoen tweehonderd eenenzeventigduizend en negen. Plus of min een stuk of duizend. God damn." "En de hoeveelste is dit voor mij?" "Ah? Vérité sans peur. De twee miljoen zeshonderd en vijfendertig duizend vijfhonderd en vierde... ruw geschat." "Maar dit is de grote." "Ze zijn allemaal groot." Mr. Aquila liep naar de deur, legde zijn hand op de knoppen van een nogal ingewikkeld schakelinstrument en loerde Halsyon aan. "Voilà tout", zei hij. "De keus is aan jou." "Ik kies de moeilijke manier", besliste Halsyon...¹

17533

Hoogzomer. Silene, de Griekse maangodin, begon aan haar laatste kwartier. Het boomblad hing, dorstend naar een te lang weggebleven regenbui, te overwegen of het zich in de diepte zou storten of nog een nacht volhouden, misschien was het vooruitzicht, een gruwelijke dood op het smerige trottoir, van invloed op de krampachtige volharding.

Het bijna voorbijje etmaal was benauwd heet geweest en de achten-twintig graden van die middag plakten stroperig tegen de gevels van de verwaarloosde etagewoningen in het Haagse stadsdeel waarin mensen, die ervoor moesten zorgen dat het economisch systeem bleef draaien zodat het banksaldo van mensen in de villawijken de pan uit rees, op een zo klein mogelijk aardoppervlak werden weg gepropt.

Zoals gebruikelijk, op een avond als deze, in een wijk als deze, hadden veel bewoners de ramen omhoog geschoven zodat een kakofonie van commerciële televisieshows, smartlappen en harde popmuziek door de straat galmde. Af en toe vloekte iemand en echoden geschreeuwde verwijten heen en weer. Ergens hilde een kind en een vrouw gilde dat het stil moest zijn waarop het harder ging huilen.

Het stonk, zoals meestal in een straat als deze, in een wijk als deze op warme zomeravonden, naar opgedroogde krolse kater- en mannenpis en verkoolde barbecue gezelligheid.

De zojuist ontstoken, oranje natriumverlichting gaf het straatdecor een nog wat warmer uitstraling en belichtte het achteloos weggeworpen verpakkingsmateriaal, wat zich altijd op bepaalde plekken leek te verzamelen en, bij gebrek aan het kleinste zuchtje wind, als een vrolijk gekleurde lappendeken over de asgrauwe betontegels lag.

Koolstof-, lood- en andere zware metaaldeeltjes, uitgestoten door de

---

¹ Alfred Bester - '5.271.009 (The star comber)'.

honderden gemotoriseerde voertuigen die de straat doorkruist hadden, lagen te wachten tot ze via het riool in zee zouden belanden. Tenminste voor zover ze niet waren ingeademd en naar binnen gespoeld met een kleurstoffensapje van het merk AdHd door kleine mensen in wandel- en kinderwagens, voortgeduwd door grote mensen die het winkelparadijs aan het eind van de straat hadden bezocht en na het consumeren van een warenhuisworst of koffie met slagroomappelgebak, voorzien van een grote hoeveelheid plastic tassen aan en op het voertuig, wat ervoor zorgde dat hun geliefde kleine bijna de verstikkingsdood stierf, onder het nuttigen van een puntzak friet met mayonaise, waarvan de nutteloos geworden verpakking met soms halve inhoud achteloos in de goot geworpen werd, gevolgd door een papieren zakdoekje waarmee het vet van de kin en vingers was verwijderd, de terugweg naar hun bovenwoning driehoog hadden genomen om vervolgens snel de ramen omhoog te schuiven.

Een paar mensen hadden stoelen naar buiten gesjouwd en zaten voor de gevel van de kroeg annex coffeeshop omdat de binnentemperatuur ze teveel was geworden. Ze blokkeerden op die manier een groot deel van het uiterst smalle trottoir, maar er waren niet veel voorbijgangers op dit tijdstip van de woensdagavond en diegenen die zich er tussendoor wrongen accepteerden het oponthoud omdat ze wisten dat een praatje en een hijs van een aangeboden blow tot de mogelijkheden behoorden.

Sommigen, die bang waren voor besmetting, gingen ruim van tevoren naar de andere straatzijde en in een poging de anarchie te negeren keken ze de andere kant op waar de etalage van een seksshop, met neonreclame belofte voor een niets verhullende peepshow, ervoor zorgde dat ze probeerden snel een veilige zone te bereiken, behalve natuurlijk de enkelen die daar naar binnen glipten.

Mijn filosofische beschouwingen, veroorzaakt door de blik die hij even daarvoor door het grote raam naar buiten had geworpen, werden afgebroken omdat hij nu geboeid naar het zweetdruppeltje boven haar wenkbrauw keek wat daar, met achterlaten van een vochtig spootje vanaf haar haarlijn, bleef hangen. Het broeide.

Plotseling stond ze op. Houten caféstoelpoten schoven naar achteren over de hardgebakken plavuizen, haperden in de voegen en stotterden wreed knarsend verder.

Aan zijn huiverend schokkende schouders zou men kunnen afleiden dat het geluid een spel speelde met de zenuwen in de buurt van zijn

wervelkolom om daar een ijsskoude rilling op te wekken, zoals bij het uitglijdend krijtje op een schoolbord of de vork die een schuiver maakte in zijn etensbord, als hij als kind met zijn eten zat te spelen, omdat hij de rodekoolstampot met spek zijn slokdarm niet ingeperst kreeg en kokhalzend hoopte dat hij van tafel mocht om de opgehoopte vetklomp in zijn wangzak op het toilet te kunnen uitspugen. Hij vond het tot daar aan toe dat hij op iets moest knabbelen wat leek op een, tot puree gestamppte, paarsrood dooraderde hersenmassa, maar waarom dat vergezeld moest gaan van iets wat hem deed denken aan bonken gelatine die ter bescherming om die hersenen had gezeten? Zijn ouders probeerden hem te overtuigen dat je groot en sterk zou worden door dit walgelijke voedsel te nuttigen voorbijgaand aan de vraag of hij wel groot en sterk wilde worden. De slager die voor de bevoorrading van deze weke massa zorgde zag er wel groot en sterk uit, maar had ook een sterke gelijkenis met het beest wat hij aan mootjes stond te hakken.

Ook leek het knarsen van de stoel op iets als een waarschuwing uit de onderwereld dat je tijd was gekomen of juist gezegd; je tijd voorbij was. Geluid als het krijsend kermen van de door zout water aangetaste boom in de vetloze dol van de veerboot die, spookachtig verlicht door een slingerende kaarslantaren en voortbewogen door een diep voorover gebogen geraamte, opdook uit de dichte mist over de Styx¹.

Maar natuurlijk werd de rilling veroorzaakt omdat ik, als zijn alwetende onderbewuste, wist wat er komen ging. Het glas Duvel² bevroor, in het absolute nulpunt naderende klimaat, halverwege de tafel en zijn slokdarm en met vragend samengetrokken wenkbrauwen bekeek hij haar handelswijze. De hand van de linkerarm, die al in de jasmouw zat, veegde de zweetdruppel van haar voorhoofd terwijl ze met de rechterhand haar sigarettenpeuk in de asbak duwde en met haar knie de stoel terug onder de tafel schoof. Zo geroutineerd dat het leek of deze gelijktijdige bewegingen tot haar dagelijkse bezigheden behoorden.

Het leren jack, half kaal gesleten en schoudervulling breed, liet kra-

---

1 Charon (Gr. Charōn), de stokoude, haveloos geklede veerman, die de schimmen der afgestorvenen voor een penning (obool) over de Styx zet naar het schimmenrijk. De Styx is de rivier die als tak van de Oceaan de onderwereld negenmaal omvloeit. Een eed, bij de wateren van de Styx (die als dodelijk gold) gezworen, was zelfs voor de goden heilig. In de Griekse mythologie is de Styx een dochter van Oceanus en Tethys, gehuwd met de Titan Pallas; in de strijd der Titanen tegen Zeus blijft zij Zeus trouw, die daarom haar kinderen altijd bij zich laat wonen en haar zelf eert door de bij haar gezworen eed tot de heiligste van alle te maken.

2 Belgische biersoort.

kend weten ingevet te willen worden, maar dat was tegen de uniforme moderegels van de ingeslapen kraakbeweging waar ze de laatste tijd vaak gezien werd, dus zaten overal uitgedroogde barsten. Hij duwde mij verder naar de achtergrond omdat het tot hem doordrong dat ze iets zei.

"Ik moet er vandoor. Ben al een beetje laat, ik heb om elf uur een afspraak."

Ze loerde scheef op haar horloge om hem niet te hoeven aankijken. Dat het hoog tijd was wist ze immers al omdat ze met de regelmaat van een klok naar de wijzers had gekeken en die frequentie was kwadratisch opgelopen naarmate het moment naderde dat ze geen tijd meer had en probeerde zijn gevoelens niet te kwetsen door het neutraal over 'een afspraak' te hebben, alsof dat niet haar nieuwste vriendje betrof.

Ik merkte dat hij niet wist wat hij met de situatie aan moest en dwaalde, quasi ongeïnteresseerd, door de kroeg op zoek naar een reden voor hem om te reageren.

Ik had alle tijd en hij geen horloge, dat onnut had ik hem al vroeg doen inzien. Op momenten dat hij zichzelf moest prostitueren om betaalde arbeid te verrichten had hij een werkende wekker nodig om op tijd te komen, om de tijd in de gaten te houden dat hij weer werd vrijgelaten hingen overal klokken op de werkvloer om te voorkomen dat je koffiepauze twee minuten langer zou duren dan was toegestaan, als hij op reis ging hingen stations vol met tijd en op andere plekken en onder andere omstandigheden was tijd een loos begrip wat, sinds de nazi's de zomertijd hadden uitgevonden, niets meer te maken had met de stand van de zon.

Maar ook mijn 'ik-heb-alle-tijd' dwalen was relatief. Geestreizen kon niet in tijd gemeten worden om over de ruimte maar te zwijgen. Zij stond in ieder geval op het punt om deze ruimte te verlaten dus veel tijd had ik niet meer.

Een kalender, zo'n afschuwelijk ding wat door elk Chinees afhaalrestaurant gratis werd verstrekt, tegen de met houten wandpanelen betimmerde muur naast de bar moest bewijzen dat het woensdag 3 juli 1991 was. Dat wist ik, tenslotte was vandaag zijn fysieke negenenvertigste levensjaar aan het ingaan ofwel hij was achtenveertig geworden zoals mensen, die vonden dat iedereen na de geboorte een jaar lang een nul was, beweerden. Nog afgezien van de periode tussen verwekking en geboorte, want ook dan leefde een lichaam tenslotte en ik... ja, hoe oud was ik?

Regelmatig waren er gebeurtenissen waarvan ik het idee had het eerder te hebben meegemaakt en dan de momenten waarop hij sliep en ik reizen maakte door heden, verleden en toekomst, maar nooit bereikte ik het begin of het eind, mijn geboorte of mijn dood. Mensen die er voor geleerd hadden en het ook niet begrepen noemden me het onderbewuste.

Hij hield niet van verjaardagen, daarvoor had hij vroeger op die dagen te veel familieruzies meegemaakt ofwel het waren oersaaië bijeenkomsten waar alles volgens de regels verliep. Twee kopjes koffie, een gebakje, een drankje, wat nootjes en een blokje kaas.

Na de uitvinding van muziekinstallaties met vele megawatts kon je geen woord met een mogelijk interessant iemand wisselen omdat de volumeknop op maximum stond.

Ik wist ook, maar hij nog niet want in de onmetelijke Kairos¹ groeide bewustzijn alleen als je heel veel luisterde naar het onderbewuste en dit had ik hem nog niet kunnen wijsmaken, dat het niet zomaar een dag was. Het was dag zeventienduizend vijfhonderd drieëndertig. De eerste dag in een jaar met dertien keer een nieuwe maan in het zevende jaar van zijn zevende levenscyclus en 'dat' zou hij als Kreeft gaan merken.

Helder gepoetste glazen in diverse formaten, bestemd voor verschillende soorten sterke drank of wijn, voorzien van een voet aan een steeltje hingen aan glimmend verchroomde beugels boven de bar en omgedraaide flessen in houders met aan de onderzijde een doseerapparaat er tegenover. Regelmatig kwam de arm van de barman uit de massa omhoog, drukte een glas tegen het apparaatje en een precies afgepaste hoeveelheid harddrugs stroomde in het glas.

Grijze mist van rijkelijk uitgeblazen nicotine- en tetrahydrocannabinol dampen walmde met rollende vloedgolven, via een trap met enigszins uitgesleten houten treden, naar de open entresol, die een derde van de begane grond overkapte, waar geen andere uitweg was dan de longen van twee vage tweetallen die rond een houten bak op poten stonden te wachten op het signaal dat de aftrap, die bestond uit het door de ploegen beurtelings willekeurig inwerpen van een tafeltennisballetje in de richting van de middenstip die door het veelvuldig gebruik was weggesleten, genomen kon worden.

Eerst stoned worden, wat niet lang meer kon duren omdat er enkele joints rond gingen en het plafond een hoogte had nauwelijks meer dan de lengte van een flink persoon, dus bleven de dampen precies

---

¹ Het Grieks kent verschillende begrippen voor tijd. Kairos is de tijdloze tijd, het innerlijk. Kronos is de gemeten tijd, de klok.

hangen daar waar ze herhaaldelijk naar binnen konden worden gezogen. 'Blow' was een verkeerd woord in dit verband want je blies niet op zo'n ding, maar 'Suck' was al in gebruik voor een andere ge-nothandeling. Langs de wanden waren een paar banken voor het ge-val het allemaal even te veel werd en men een poosje 'Out' ging.

Onder deze kleine verdieping was een ruimte van ongeveer dezelfde hoogte met aan de linkerkant een deur naar een keukentje wat behal-ve voor de afwas waarschijnlijk ook voor minder schone zaken dienst deed want af en toe rende een Speedy Gonzalez¹ het café in regelrecht naar die hoek om met een wijsvinger heavy neuswrijvend weer naar buiten te rennen.

Naast deze Crackkit waren twee toiletdeuren met respectievelijk een mannetje en vrouwtje pictogram, waar weinigen zich iets van aan-trokken, het lag er maar aan welk hokje vrij was, die dus beiden door een creatief iemand met een viltstift waren getransformeerd naar een uniseks poppetje. Allebei hadden ze lang haar zoals de meeste aan-wezigen in de kroeg en ook de kleding was aangepast.

Verder stonden er een paar gezellig-hoekje-tafeltjes, met een druip-kaars in lege wijnfles die nauwelijks zichtbaar was door het vele stof-fige kaarsvet, een intensief in gebruik zijnde flipperkast en er hing een klok. Een klok!

Net zichtbaar onder de trap, twee minuten voor elf. Met de ervaring dat een caféklok tien minuten voorliep, overblijfsel uit de tijd dat vrouwen hun dronken echtgenoot met een deegroller op de kop tim-merden bij te laat thuiskomen, wat alleen nog in stripverhalen voor-kwam want vrouwen hingen net zo vaak in de kroeg, besloot ik de twaalf minuten voor hem op te eisen. Het vriendje woonde vlakbij.

Dus reageerde hij na een door mij veroorzaakt zetje nog voor ze haar rechterarm ook in een mouw geschoven had. Dit keer was mijn tijd-ruimtereis erg snel verlopen.

Zijn glas kwam te hard op het tafelblad neer om door te kunnen gaan voor een beheerste handeling. Er verschenen scheuren in het bevroren bier en de schaatsende Duvels schuimbekten woedend over de rand van het glas in een poging zichzelf van een verdrin-kingsdood te redden.

Hij nam een diepe haal van zijn sigaret waardoor het leek alsof de tranen in zijn ogen sprongen wegens een teveel aan, in de longen doordringende stoffen, die aan tabak werden toegevoegd om de smaak van de pure plant te verdoezelen en mensen onmiddellijk op-

---

¹ Tekenfilmfiguur van een Mexicaanse muis die onder het uitroepen van '¡Arriba, ¡arriba' van het ene naar het volgende avontuur rent.

nieuw lieten verlangen naar de dichtstbijzijnde Drumdealer, terwijl de werkelijke oorzaak lag in het, een emotionele buikkrimp veroorzakende, gebied tussen kwaadheid en teleurstelling.

"Ik dacht dat we samen mijn verjaardag zouden vieren," stootte hij er droog knallend uit en als een zweeps slag spleet de zin de rokerige kroegatmosfeer in tweeën.

In de andere dimensie die hij daarmee creëerde was het even pijnlijk stil, toen klonk weer muziek; J.J. Cale - Teardrops in my tequila. Altijd de juiste muziek op het juiste moment? Voorlopig borg ik deze vraag in me op. Er was nu geen rust om te filosoferen over het gegeven dat het onderbewuste altijd allerlei indrukken opnam en pas een bewustzijn werd als het zo uitkwam, dat had ik zopas bewezen. Net als het feit dat een verwachtingsvolle vrouw ineens allemaal vrouwen met dikke buiken of kinderwagens zag. Grote kans dat er in één op de twee nummers die hier werden gedraaid wel een link gevonden kon worden met zijn emotie, maar nu moest ik erbij blijven voordat het uit de hand zou lopen.

"Je doet nooit wat aan je verjaardagen en ineens vroeg je een paar weken terug of ik met je uit wilde. Die andere afspraak had ik al."

"Ik weet ook wel dat ik geen tijd aan dit uitstapje heb verbonden, dat doe ik overigens nooit zoals jou niet onbekend moet zijn, maar jij hebt niet gezegd maar tot elf uur te kunnen, niets gezegd over 'een andere afspraak'. Verveel je je in mijn aanwezigheid?"

Deze situaties hadden zich al te vaak voorgedaan. Een gevolg van de gespannen verhouding die de laatste tijd basis was geweest in hun voorbije relatie. Ook nu knetterden de vonken dreigend binnen niet al te lange tijd te ontladen in een conflict.

"Nee, ik vond het wel een leuk idee, maar wat stelde jij je er dan verder bij voor?" vroeg ze.

Hij haalde zijn schouders op; "Laat maar."

Ze liet het niet.

"Dat we tot sluitingstijd gezellig hier blijven zitten, daarna samen in bed kruipen? We gaan nu al bijna twee jaar nauwelijks met elkaar om, het enige wat ons bindt is Rian. Ik heb een nieuwe vriend, je begrijpt toch wel dat het over is tussen ons?" vervolgde ze.

"Ik zei, laat maar. Dat laatste heb ik trouwens aan alles gemerkt en begripen? Wie begrijpt wie en wie niet?"

Samen in bed kruipen zou hij wel wat gevonden hebben dacht ik. Zou dit werkelijk een laatste poging van hem geweest zijn haar terug te winnen? Zo blind was hij toch niet? Sinds ze naar Den Haag wa-

ren verhuisd en allebei een eigen kamer in het pand hadden was ze steeds vaker met anderen uitgegaan en ergens blijven slapen 'omdat het laat geworden was'. Ze had hem alleen nog nodig voor de vele momenten waarop ze in de knoop zat wegens het mislukken van alweer een nieuwe relatie, de gordiaanse knopen die hij mocht helpen ontwarren. Het samenleven met hem had krap zeven jaar geduurd en was niet meer nodig. Logisch nu ze zich bewust begon te worden van haar IK en de schuld van het incestverleden bij de dader had neergelegd in plaats van te blijven denken dat het aan haar had gelegen. Hij had actief aan dat bewust worden meegewerkt en wist zelfs op het moment van het ontstaan van hun relatie al dat het uiteindelijk zou uitdraaien op een situatie die nu realiteit was. Ze was niet de eerste in de rij geweest.

Hij dacht altijd dat iets onverklaarbaars hem dwong ze uit te zoeken. Vrouwen met een liefst zo groot mogelijk ellende-aura, wat wel te doorbreken moest zijn, met hulpkreten in de spiegels der ziel. Dan werd hij de romantische ridder tot over zijn oren. Dat was niet onverklaarbaar, daar zorgde ik voor.

De reactie was begrijpelijk, een bekend verschijnsel. Hulpzoekende, die zich gelukkig voelde omdat er eindelijk geluisterd werd, werd verliefd op hulpbiedende die zich gelukkig voelde, omdat hij iemand kon helpen, maar die kon oprotten als een beetje eigenwaarde was opgebouwd. Zo bleef hij op zoek naar Liefde, maar voordat die ook maar een schijn van kans had zich te ontwikkelen was daar de volgende dochter van moeder aarde die 'gered' moest worden.

Ooit had iemand gevraagd waarom hij niet van de hulpverlening zijn beroep maakte, maar hij wist dat dit niet werkte. Bij echte hulp moest je naast, met iemand leven, dag en nacht aanwezig zijn. Eindelijk praten, confronteren, provoceren, woedend laten worden, huilen, vechten, je armen om iemand heen slaan en uit de put trekken. Kortom je moest iemand tot in het diepst van je hart liefhebben.

Natuurlijk was hij wel weer blij dat ze zo sterk geworden was haar eigen weg te gaan, maar of hij dat voor zichzelf..., voor de zoveelste keer...

Nee niet doen, ga nou maar gewoon.

Ze ging weer zitten en stak een nieuwe sigaret op. Ik voelde dat hij naar woorden zocht die er niet waren. Er was niets meer te zeggen, de spanning bleef voelbaar hangen. Haar opzichtig geverfde vingernagels plukten aan het roodbruine Smyrna kleedje op de tafel en zenuwachtig zoog ze aan de sigaret. Ze draaide ongemakkelijk op haar stoel, tikte de as van haar sigaret, brak met de andere hand een bier-

uiltje in tweeën, keek weer op haar horloge.

Haar smalle, beetje spitse gezicht stond treurig. Waarom had ze geen verliefd gelukkige uitstraling, ze ging toch naar het vriendje? Schuldgevoel? Ineens voelde ik zijn afkeer dat ze daar nog steeds zat.

"Ik moet nu echt gaan, bedankt nog voor het etentje," zei ze zacht.

Blijf alsjeblieft, waarom gaan jullie toch altijd weg?

'HET HEEFT GEEN ZIN, LAAT HAAR GAAN'

Ze stak schuchter haar hand op en verdween. Gelukkig voelde ze ook dat een zoen en 'een prettige verjaardag verder' te macaber zou zijn. Hij stuurde haar een gedachte na.

Graag gedaan en veel plezier verder.

'JE WORDT TOCH NIET CYNISCH HË?'

Het erge is dat ik het allemaal nog begrijp ook. Ik veroorzaak het zelf. Doe er alles aan tot en met het laatste duwtje hun eigen leven te leven. Ik zou alleen zo graag willen dat ik die partnerkeus eens een keer zou zijn.

'WEET JE DAT WEL ZEKER?'

Hij verzonk in gepeins. Carlos, die achter de bar stond, reikte naar de cd-speler die ergens hoog onder een plank geschroefd zat en drukte met een blik op het plastic doosje een paar knoppen in. Opzwevend elektronische klanken vulden de schaarse ruimte tussen meubilair en lichamen van de aanwezigen. Vijf over elf, zag ik op de klok bij de trap. Zeven minuten minder alleen. Hij zou er een reden bij hebben het vieren van verjaardagen te haten.

De vergeten Marlboro in de asbak smeulde rookkringelend richting filter en hij duwde agressief nijdig met zijn peuk op de vuurkegel tot de boel gedoofd was. Wanneer was toch dat vuur geweest? Lang geleden, zeven jaren geleden. Ze was jaren daarvoor, bijna een puber nog, getrouwd met een jongen waarvan ze dacht dat hij haar grote liefde was omdat ze uit het ouderlijk huis weg wilde zijn en had alle twijfels over dat huwelijk aan hem opgebiecht tijdens de vakantie werkweek van Federatie 't Buskruid¹. Hij had geweten, gevoeld dat ze doodongelukkig was. De urenlange gesprekken bij het kampvuur, met om hen heen krakend bevroren heideveld, tot een vreemde geur verraadde dat haar gummi schoenzolen aan het smelten waren.

Hij luisterde, stelde vragen en beetje bij beetje kwam het waarom tevoorschijn. De gezwellen in haar lijf, in vagina en borsten, die weggesneden werden en meer en groter terugkwamen. Voor hem was de oorzaak duidelijk hoewel ze dat diep had weggestopt.

Ze had een scheiding aangevraagd die onbewogen door haar man

---

¹ Federatie 't Buskruid, een samenwerkingsverband van alternatieve bedrijfjes in Rotterdam en omstreken. Een keer per jaar werd alles een week gesloten om een gezamenlijk beleid te bepalen in een ontspannen sfeer.

werd aanvaard. Intussen waren er de hand in hand wandelingen in de lente op blote voeten door Rotterdam, met een ontkurkte fles rode wijn tot ze beiden zwevend van geluk en wijn aan het werk gingen. Zij als kokkin in het vegetarisch eethuis wat hij vanuit de natuurvoedingswinkel had opgezet en hij als adviseur en initiatiefnemer van beginnende bedrijfjes.

Uit met die zoi. Er bleef niets anders over dan een berg grijze as en soms een filter die de ergste verontreinigingen had weten tegen te houden, maar nog moeilijker te verwijderen bleek.

In gezelschap van het bier zat hij zich een tijdje groot te houden, besloot toen tegen zijn principe zich maar eens een keer laveloos te zuipen, goot het restant in één teug naar binnen en liep naar de bar. Ik hield hem niet tegen, een conflict tussen bewust verdriet en onderbewuste logica kon funeste gevolgen hebben, al moest het er wel een keer van komen.

Bij de bar bedacht hij zich. Eruit branden zou hij die Duvels, terug naar de hel waar ze thuishoorden. Hij liep naar het tafeltje bij het raam om het blikje, wat hij in Engeland gekregen had om zijn shag in te bewaren, te pakken en keek of er aan de bar een plek vrij was.

De barkruk 'pfffte' zacht toen de aanwezige lucht via de stikseltjes van de skai bekleding uit het schuimrubber werd geperst toen hij erop plaats nam. Ik liet hem in de spiegel achter de bar kijken. Een dubbele verticale rimpel spleet z'n voorhoofd in tweeën, beide mondhoecken hingen naar beneden, alles aan hem straalde een 'wat nu' uit met in het verschiet alleen negatieve oplossingen. Diep binnenin borrelde van alles, zijn ogen prikten.

Godver, wat zinloos allemaal. Achtenveertig jaren voorbij en voor de zoveelste keer opnieuw beginnen. Misschien moet ik maar niet meer beginnen, nooit meer beginnen.

'OF ZOALS ALTIJD WEER EENS OP REIS, DAT STAAT TENSLOTTE GEPLAND.'

Ik weet niet of ik daar nog zin in heb, voorlopig maar een ander reisje.

"Carlos, mag ik een dubbele Jamaica rum en een zakje wiet van hetzelfde merk, wat is dat voor muziek?"

Carlos was ook een Kreeft en ik wist dat hij geen moeite had met de drie vragen in één zin. Hij gaf antwoord en deed er twee vragen bij.

"Ijs? Ozric Tentacles, vind je het goed?"

Zonder de antwoorden af te wachten draaide hij het volume hoger, legde het cd-doesje op de bar, Ozric Tentacles, Pungent Effluent, haalde een kistje met diverse soorten wiet en hasj te voorschijn en zette een beker ijsblokken naast de ingeschonken rum.

"Zoek maar even uit als je wilt, het is nogal druk."

Hij bladerde tussen de zakjes tot het juiste was gevonden en schoof het kistje met de rest en het verschuldigde bedrag achter de verhoogde rand van de bar. Blijkbaar was hij niet van plan de kostelijke, kostbare rum te verdunnen met kubusvormig bevroren, chemisch ontsmet, drinkwater want hij zette ook de ijsbeker terug en veegde, vastgekleefd tussen skai en elektronisch ritme, met een papieren servet de bierbemorste zooi van vochtig geworden vloeitjes, verpulverde of met beeldende kunstwerken en gedichten bekladde bierviltjes, tabakssliertjes en as in een asbak -vreemd dat er nooit wiettoppen tussen lagen-, nam een droog viltje, legde daarop twee zorgvuldig schuin in de lengte aan elkaar geplakte vloeitjes, scheurde een stukje van de verpakking, rolde daarvan een hulsje en propte de helft van het zakje wiet in de joint die hij, in tegenstelling tot deze naam en zijn gewoonte, vanavond niet van plan was met iemand te delen.

Natuurlijk zat naast hem de gewoonte getrouwe, van opening tot sluitingstijd aanwezige, in zichzelf gekeerde verlekkerd naar het bouwwerk te gluren, waarin het groene kruid de bruine tabak, waarvan hij een paar draadjes had toegevoegd om de boel smeulend te houden, duidelijk overheerste en probeerde een gesprek aan te knopen, maar kwam op dit uur van de bijna nacht niet veel verder dan onsamenhangend gebrabbel doorspekt met ettelijke 'weetjewels'.

Onverstoorbaar likte hij langzaam de vloeitjes dicht omdat hij het gevoel had even niks meer te willen 'welteweten' en zijn buurman zakte terug in het duistere zichzelf. Hij nam een diepe haal, keek weer in de barspiegel en dook in zijn eigen modderpoel. Ik werd dus aan het werk gezet.

Ook de uiterlijke verschillen tussen Agnes en hem waren door de jaren heen steeds groter geworden. Zij met haar tegenwoordige stoere meiden outfit, kortgeknipt haar, leren motorjack, fel gekleurde lippen en glimmend gelakte nagels. Hij ruim vijftien jaar ouder, maar door zijn uiterlijk als midlife zwerfhippiezigeuner, was dat nauwelijks te zien. Op zijn vuurrode, henna geverfde, lange haren droeg hij een oude donkergrijze hoed uit het welvaartsrestencentrum waar hij woonde en werkte. In zijn linkeroor waren ooit in een ver verleden twee gaatjes geprikt, waarom hij zich door vriendinnen ooit had laten ringeloren kon zelfs ik niet meer boven halen. In ieder geval bungelden er een paar gekregen ringetjes in en om zijn nek zat een leren veter met een gevonden steentje waar een gat in zat.

Hij kocht bijna nooit nieuwe kleding, alles wat hij nodig had kwam uit de kringloop behalve sokken en onderbroeken. Zijn tot boven op

de schouders blote armen, dat stond wel stoer want een beetje ridder moest natuurlijk wel de belagers van de te redden jonkvrouwen afschrikken hoewel dat met zijn één meter eenenzeventig en rond de vijfenzestig kilo een hopeloze zaak zou zijn geweest, waarom vriendschapsbandjes en andere koordjes zaten geknoopt, staken uit het mouwloze shirt met daarover een vaal mouwloos spijkerjasje met veel rafels omdat hij alles eraf rukte wat hem niet beviel, zoals het kraagje en dus de mouwen.

Op het rugpand van het jasje had hij, tijdens het verblijf van bijna een jaar in het VredesAktieKamp tegen de plaatsing van kruisraketten op de vliegbasis Woensdrecht, een borduursel aangebracht van een in elkaar verweven A en Ban De Bom teken in een cirkel met eronder het woord 'Koyaanisqatsi', een begrip uit het Indiaanse Hopi met een aantal betekenissen die het best te omschrijven waren als 'het leven is aan verandering toe', maar zoals gezegd stond die tekst op zijn rug en hij zou dat jasje beter aan de muur kunnen hangen om er elke dag aan herinnerd te worden. Een oude, eveneens vale spijkerbroek en Spaanse laarzen completeerden de aankleding.

Zomer en winter zag hij er gebruind uit, niet dat geelbruine van hulpmiddelen als crème of energieverlindende apparaten, maar echt zonnebruin, elke zonnestraal leek door zijn huid te worden opgezogen. Ook tijdens het verblijf van ruim een jaar in de tropen was hij nooit heftig verbrand, hooguit een wat prikkelende huid, terwijl hij soms uren in de gloeiende zon lag.

You are the sun
The moon am I
Need you to shine
Without I die

Wel gebruikte hij behoorlijk wat olijfolie bij zijn maaltijden, veegde zijn vette vingers af aan handen en armen en al wist hij de beschermingsfactor daarvan niet, hij was van mening dat de radioactieve straling van lekkende atoomreactoren eerder huidkanker zou veroorzaken dan de ultraviolette van de zon.

Ik voelde me wat afwezig door zijn blowen. Als hij nou maar niet ook veel ging drinken want dat zou het bewustzijnsverruimend effect in één klap teniet doen. Hij nam een flinke slok van zijn rum.

Het was druk, gemeten naar de steeds vaker herhaalde keren dat hij in dit café kwam sinds het onafwendbare duidelijk werd. De kleine bruine kroeg, die het midden hield tussen coffeeshop en café, lag halverwege de straat die begon, of beter gezegd eindigde bij het

Mekka der kapitalisten, de overgang van de Prinsegracht, met de oude herenhuizen waarvan hij er één bewoonde, en Grote Marktstraat met zijn enorme warenhuizen en het autovrije winkelcentrum waar op dit uur alleen nog een enkele straathond te bekennen viel en als je de andere kant opliep, richting station Hollands Spoor en niet wilde omlopen, kwam je door de hoerenbuurt waar je niet hoefde te zoeken naar straathonden die zich van raam tot raam, kwijlend in mondhoeken en kruis, liepen te verlustigen bij de gedachte dat je deze vrouwen kon laten doen wat je wilde, iets wat hen thuis blijkbaar niet vergund werd, als je er maar voor betaalde.

Dat had wel tot gevolg dat de kroeginhoud zeer gemêleerd was. Overdag vooral zogenaamd koffie drinkende toeristen die afkwamen op de hasjdampen, altijd aanwezige aan de bar hangende alcoholisten en andere verslaafden, vanaf de middag tot sluitingstijd hoeren die tussen twee afwerkingen door een bakkie kwamen doen of het keukentje indoken om te kunnen ondergaan wat de zoveelste smeerlap van hen wenste, chauffeurs in een net pak die joints voor vijf gulden per stuk kwamen kopen voor de hangbuikchef die in de grote glimmende auto aan de overzijde van de straat bleef wriemelen aan een dure, meestal hoogblonde del of ook wat meer geld uitgaven voor iets uit het keukentje en natuurlijk vele levensgeluk zoekende alternatievelingen zoals hij of was iedereen dat en wist niemand de weg?

Kortom hij zou hier boeken kunnen volschrijven over het inhoudsloos leven van de mens en soms kreeg ik hem zover een paar regels aan zijn berg aantekeningen toe te voegen. Bijkomend voordeel; het was maar een paar minuten lopen naar zijn woonplek aan de Prinsegracht, al waren zijn drank- en rookconsumpties nooit van een zodanige omvang dat hij zijn bed niet meer zelfstandig kon vinden.

Zijn verblijfplaats op de barkruk in de drukte had tot gevolg dat er geregeld een elleboog van een passant tussen zijn ribben porde of er drukte, als iemand iets wilde bestellen, een stuk borstkas vergezeld van een excuus tegen zijn rug en ik merkte dat hij overwoog de vrouw die haar tepels in zijn schouderbladen stond te boren wat aan te bieden waardoor hij misschien deze nacht niet weer alleen hoefde door te brengen.

"Ben je van plan een reis naar de maan te maken?" klonk een diepe, beetje schorre stem tussen twee Tentacles door.

Tevergeefs probeerde ik zijn bewustzijn te bereiken, dat was inmiddels ergens anders. Haar stem veroorzaakte een warme rilling en ik

merkte aan zijn fysieke reactie dat een advies moeilijk zou worden. Ze legde haar kin op zijn linker sleutelbeen en twee vingers pakten rechts de tot de helft geslonken joint. Geen glimmende nagelverf, zag hij. Om de licht goudbruine pols naast zijn rechterwang bungelde een zilveren kettinkje met naamplaatje. Hij sloot zijn ogen en probeerde door het tellen van lentegroene knuffelbeesten een beslissing te forceren. Haar stem klonk als haar borsten voelden, zacht, warm en veelbelovend en ze rook lekker.

"Ik denk het, maar ook dat het beter is alleen te reizen want waarschijnlijk wordt het de dark side," zei hij tegen haar spiegelbeeld.

Hij vond dat het net leek of ze 'achter' de spiegel stond, zo wazig kwam ze over, maar dacht dat het wel een gevolg zou zijn van zijn vertroebelde blik.

"Sorry, verkeerd moment, ik weet niet wat je van me wilt, maar ik ben niet van het type neuken en wegwezen en als ik dat nu wel zou doen omdat ik zo depri ben, weet ik niet hoe jij daar tegenover staat, maar ik zal er spijt van krijgen. Dus neem nog een hijs en verdwijn voordat ik mijn principes overboord gooi."

"Nee, daarom is het niet, ik was ongewild getuige van het gesprek met die vrouw daarstraks, je ex? Je leek me wel aardig, je werd niet eens echt kwaad toen ze je daar liet zitten. Hoe heet je?"

"Nobody," antwoordde hij glimlachend.

No body, geen lichaam, een uitstekende omschrijving op het moment.

Hij durfde zich niet om te draaien, bang dat hij zat te hallucineren en ze er niet bleek te zijn. Ze was er wel degelijk, want ik zag haar. Leuke meid, grote bos donker krullend haar, weinig verf. Overigens vond hij het wel grappig zo'n spiegelbeelden gesprek. Hij zag niet alleen haar, maar ook zichzelf praten en luisteren en zag alleen haar gezicht zodat hij niet in verwarring kon raken van het feit dat ze ook een vrij aantrekkelijk lijf bezat. Ik deed dus geen enkele moeite hem te bewegen zich om te draaien, maar wakkerde die hallucinatie angst zelfs nog wat aan.

"Nobody is een geest op een barkruk, ontstaan doordat een mooi meisje met zwart fluwelen stem de olielamp van zijn hart heeft gestreeld zodat hij voor eeuwig haar dienaar zal zijn. Mooi hè? Moet ik maar opschrijven voor een nieuwe gedichtenbundel. Ze zeggen dat ik een redelijk romantische poëet ben, misschien ben ik inderdaad geboren om als eenzame schrijver door het leven te laveren."

'JE ZIT OP DE VERSIERTOER, JE WEEET DONDERS GOED DAT VROUWEN DIT LEUK VINDEN.'

"Nog even dan vind ik je meer dan aardig. Ik ben Marina."

"Marina. In Griekenland betekent die naam dochter van de zee. Duik

maar weer onder lieve zeemeermin, wat wil je van deze Nobody. Ik weet niet meer wie ik ben, wil het ook niet weten. Sorry, andere keer misschien, als je me dan nog steeds leuk vindt tenminste."

Hij nam een slokje van zijn rum en keek weer in de spiegel. Ze was verdwenen.

Zit ik in Koning Waan's spiegel' te kijken?

Ik gaf geen antwoord, hoopte dat hij ongelijk had, het zou mij namelijk ernstige schade toebrengen, hoewel het woord 'waan zinnig' het tegendeel beweerde. Hij nam een flinke hijs, bestudeerde de joint met opgetrokken wenkbrauwen in de veronderstelling dat zij die had gepakt.

Wat nou 'zij'? Die mooie meid die in mijn trip is verschenen? Dat niet bestaande droombeeld? Misschien toch maar naar huis voor het te laat is.

Ik wist dat het niet zijn gewoonte was om in een depressieve stemming te drinken of te blowen. Weliswaar was het in het modern beschaafde deel van de wereld een algemeen geaccepteerde verdriet verwerking, je ging nou eenmaal niet in het openbaar staan janken, maar naar zijn mening moest je genot verbinden met vrolijkheid die je deelde met vrienden en vriendinnen. Bijvoorbeeld op een dag als vandaag, als je negenenveertigste levensjaar was ingegaan.

Daarom bestelde hij nog een dubbele rum, weer Jamaicaanse om de boel in evenwicht te houden en verdiepte zich in de wedstrijd tussen geestverruimende en beknellende middelen in de poging hem in hun macht te krijgen.

Hij was een zeer matig gebruiker, de twee glazen Duvel eerder op de avond en de vorige rum waren in normale omstandigheden meer dan voldoende om hem naar het aardse bestaan te trekken, nu deed de tweede rum er nog een slok bovenop en de hemelse rook ging de krachtmeting aan waardoor hij het gevoel kreeg dat zijn onderlijf met kruk en al bezig was een gat in de bodem te graven om via een reis door de 'dark inside of mother earth' uiteindelijk ergens in Nieuw Zeeland weer contact te maken met zijn bovenlichaam wat daar via de voorspelde weg langs de 'dark side of sister moon' terecht was gekomen, maar gelukkig was het middenrif, beïnvloed door de verstrengelde Tentacles van de Ozric's, die via elektronische klanken de duisternis van beide wegen wist om te zetten in zeeën

---

1 'De kleine Johannes' van Frederik van Eeden. Als kleine Johannes afdaalt naar het rijk van Koning Waan geeft Wistik hem een spiegel met hem om zich te beschermen. Waan wil dit afpakken en ruilen voor een spiegel van hem. Alle daar aanwezigen, die Johannes kent, dominee, pastoor, socialisten enz. staan voor spiegels van Waan te oreren. De zuivere zelfkennis in Wistik's spiegel beschermt tegen Waan (oude Delphise wijsheid).

van licht, in staat de boel bij elkaar te houden en hem een gespleten persoonlijkheidssyndroom te besparen.

Zo bleef hij enigszins uitgerekt op de kruk zitten met één hand onder zijn kin en om beurten lurkend aan het glas en de slinkende joint in de andere hand. Hij schonk geen aandacht aan mij hoewel ik heime-lijk in de gaten hield of hij niet te ver ging. Ook deze keer moest hij nog naar huis.

Schuin boven zijn hoofd was de volgende voetbalwedstrijd begon-
nen. De bal vloog regelmatig het veld uit om steeds sneller klikklak-
kend ergens onder te stuiteren, bijna onvindbaar, zodat alle deelne-
mers en supporters op de knieën gingen om het, van oorsprong voor
tafeltennis bedoelde balletje te vinden. Soms werd de grasmat in een
hoek naar boven getild om het balletje weer aan het rollen te krijgen
als dat onbeweeglijk en onbereikbaar voor de spelers bleef liggen.
Die statische spelers, met bouten en moeren geketend aan een meta-
len buis, hadden een zijwaarts bereik van een tiental centimeters,
konden verder slechts salto's maken en dan alleen nog als ze be-
stuurd werden door de trainers buiten de bak. Er was meer lawaai
dan in een uitverkocht Olympisch stadion. De doelen waren geblok-
keerd met stukken van bierviltjes om de hele avond te kunnen door-
spelen voor de prijs van één toegangskaart. De waanzin van een are-
na geconcentreerd op een vierkante meter.

Ik verwonderde me altijd over het fanatisme waarmee aan de stan-
gen werd gerukt en gedraaid. Blijkbaar deed de halve kroeg mee in
een soort competitie want regelmatig kronkelden de namen tussen
de aanwezigen door op zoek naar de eigenaars.

Het aandeel vrouwen in deze kroeg lag relatief hoger dan in het ge-
middelde buurtcafé, maar het waren bijna altijd mannen die zich met
het spel bezig hielden. Voetbal was natuurlijk een agressieve bezig-
heid, ook al speelde het zich af in een bak op poten en waarschijnlijk
hadden veel vrouwen, ondanks Dolle Mina¹, nog geen assertiviteits-
training gevolgd of waren sowieso minder agressief dan mannen.

Hij nam een laatste lange trek, zoog de rook diep in, hield die binnen
en voordat ik hem kon tegenhouden stuurde hij er een slok rum ach-
teraan. Zijn slokdarm en longen leken met elkaar te versmelten tot
een hel waarin een pyromaan een extra brandje stichtte dat zich aan
de bovenkant van zijn schedel een uitweg zocht. Dat lukte niet en de
boel implodeerde naar zijn borstkas, benam hem de adem, rook
wolkte uit alle openingen in zijn hoofd, vrijgekomen THC beukte

---

¹ Dolle Mina, een feministische groep en beweging, die in de jaren '70 actie voerde voor
gelijke rechten voor vrouwen.

zich als een moker in zijn hersenen, de rum brandde in zijn neusgaten als de inhoud van het rietje van een hardcore coke snuiver en hij ademhapte als een vis op het droge. Hij wist nog net te voorkomen het mengsel over de bar te sproeien. Dat leverde een te heftige reactie op om herhaald te worden.

Toen de rook uit zijn hoofd was verdwenen, de brand was geblust, er weer zuurstofatomen tot zijn hersenen doordrongen en hij een beetje van de opdonder was bijgekomen, was ik in staat hem in de spiegel de wereld voor zijn rug te laten bekijken.

Het meisje -wat was haar naam ook alweer?- Zag hij niet, waarschijnlijk naar huis. Hij begon zijn spullen in z'n zakken te stoppen in de veronderstelling dat het ook voor hem de beste oplossing was.

'WACHT NOG EVEN.'

Hoezo?

'WACHT NOU MAAR GEWOON.'

Golvend spiegeloppervlak was een ervaring die ik niet onderbroken wilde zien. Er klonk geklots van water. Muziek? Ik gaf hem nog een por, het lukte en hij bleef kijken, schudde zijn hoofd bij de gedachte dat zijn Kreeftzijn meer high was dan neef garnaal, want er verschenen kringen alsof iemand een steen in de waterspiegel gooide. Het water brak open, een regenboogdruppelfontein spatte naar zijn gezicht zonder hem te raken, het omvatte hem en hij bevond zich in een corona van veelkleurige nevel. Twee donkere ogen waarin allerlei kleurtjes schitterden keken hem aan.

"Denk je nog steeds dat je Niemand bent? Ik vergat je te feliciteren." Snel draaide hij zich om, wilde haar omarmen, kussen, naar zijn huis en bed slepen, de hele nacht met haar vrijen, maar gelukkig bleef de voorgenomen enthousiaste begroeting steken. Er stonden alleen een paar mensen met hun rug naar hem gedraaid te praten.

Daar heb je het al, mijn hersencellen afgebroken met dat blowen.

Nu was het inderdaad zo dat er in de jaren zestig voor werd gewaar-schuw, door mensen wiens hersencellen nooit tot ontwikkeling waren gekomen omdat ze te lang op scholen hadden gezeten en daarom maar een titel voor hun naam hadden gezet om nog enigszins in een levenslange saaie baan tot tien te kunnen meetellen, dat blowen leidde tot afbraak van hersencellen. Treurend over het verlies van zijn kostbaar denkvermogen en de schijnwerkelijkheid van deze fata morgana, liet ik hem weer draaien en... hij zag haar in de spiegel.

"Wat zit je nou te draaien? Ik ben hier hoor."

Langzaam rees ze uit het water op naar zijn gezicht en gaf hem met vochtig zilte lippen een kus die knetterend vonkte door de rond-

springende elektronen in deze hoog geleidende omgeving.

"Gefeliciteerd met de helft."

Haar natte haren voelden koel tegen zijn wangen en er druppelde zeewater op zijn neus.

Daar heb ik wel een paar hersencellen voor over, wat... daar zou ik mijn verstand wel bij willen verliezen. Wat bedoelt ze met de helft?

'JE HALVE LEVEN NATUURLIJK., DIEP IN JE ZIT ALLES VERBORGEN ZOALS JE ZIET.'

Ze lachte en het werd weer de rimpelloze spiegel van voorheen. Waarschijnlijk was het allemaal heel snel gegaan, niemand leek iets gemerkt te hebben. Nu dacht hij zeker te weten dat hij in Waan's rijk was beland. Toch proefde hij zout op zijn lippen, zijn wangen voelden nat, er gleed een laatste druppel over zijn neusbrug die in het lege glas plensde. Hij wreef het zoute water uit zijn ogen. Ik probeerde hem te laten weten dat dit laatste deel van zijn belevenis door mij was veroorzaakt, maar het lukte niet en hij bleef denken dat alles na het vertrek van Agnes één grote trip was geweest.

Twee minuten voor twaalf. Blijkbaar lukte het noch rum, wiet of vangarmen hem kotsend naar het toilet te krijgen en die hallucinaties dreigden te ontaarden in een delirium zodat hij vond dat het toch echt beter was er een eind aan te maken.

Hij gaf de barkruk zijn oorspronkelijke vorm terug, hield zich met één hand vast aan de zitting en wachtte tot de kruk en de vloer niet meer wiebelden, alles was gezakt wat te hoog was gegrepen, gestegen wat te laag bij de grond was geweest en ging naar buiten omdat hij geen uiting wist te geven aan zijn 'I need a dirty woman' gevoel.

"Wat is dat voor een idioot idee meer van een relatie te verwachten dan neuken en wegwezen?" prevelde hij tegen de stille straat.

'ZO'N VEERTIEN JAAR GELEDEN DACHT JE DAT OOK EN JE WEEET WAAR DAT OP UIT DRAAIDE.'

"Ik zou willen dat jij je buiten mijn leven hield, dan kon ik gewoon ongecompliceerd een kerel zijn met een carrière en mooie vrouwen om te neuken."

'IEMAND ZONDER ONDERBEWUSTE? DAT ZOU EEN ZIELKNIJPER DE DROOM VAN ZIJN LEVEN BEZORGEN. TROUWENS ZIJN DE VROUWEN IN JE LEVEN NIET MOOI DAN EN KOM JE OP SEKSUEEL GEBIED WAT TEKORT?'

"Mooi ja, maar wat de seks betreft verlang ik soms wel wat meer."

'DOORDAT JE ALTIJD PROBLEEMGEVALLEN UITZOEKT, ZIJN ZE OOK OP DAT GEBIED NIET ERG 'ONTWIKKELT' OF ZITTEN BIJNA TEGEN MANNENHAAT AAN. ZAL IK HET RIJTJE OPNOEMEN? DOOR PAPPAS ONDERDRUKTE STAATKUNDIG GEREFORMEERDE, DOOR DE VERWEKKER VAN HAAR KIND IN DE STEEK GELATEN VROUW, EEN RIJTJE VERSLAAFDEN EN ALWEER ONDERDRUKTE VROUWEN, DOOR PAPPAS SEKSUEEL MISBRUIKTE, ZAL IK VERDER GAAN?'

"Laat maar. Deze 'geweldig' verjaardag is gelukkig ook voorbij."

Strikt genomen was de viering van zijn geboorte natuurlijk al lang voorbij. Geboren om een uur of twaalf in de middag en hoe lang

duurde zoiets nou helemaal? Meestal geen dag en als dat wel zo was viel er niet veel te vieren. Ik liet het maar zo, als hij weer een satirische opmerking wist te maken ging het wat beter met hem. Het was trouwens maar beter dat het 'gesprek' beëindigd werd omdat iemand hem tegemoet kwam.

Zijn lichaam had de strijd tussen goot en kosmos opgegeven en ineens had hij ontzettend veel haast om naar huis te gaan en in bed te kruipen, lang en diep te slapen, zodat hij met driestoeptegelgrote stappen de Boekhorststraat door banjerde richting het pand van de woon-werkgemeenschap aan de Prinsegracht.

Bij een steegje aan de linkerkant sloeg hij af om via het Hoge Zand aan de achterzijde van het pand te komen omdat deze smalle straat met zijn gekraakte oude bedrijfspanden, die door kunstenaars als atelierruimte in gebruik waren genomen, rustiger was dan de stadsracebaan naar het centrum.

Halverwege was een inham met een grasveldje voor een ongeveer twee meter hoge bakstenen muur wat als honden uitlaatplek werd gebruikt. Een oprit leidde naar een groot dubbel smeedijzeren hek in die muur, wat toegang gaf tot de tuin. Daarna ging de oprit over in een verhard slingerpad wat alleen gebruikt werd tijdens het wekelijks uitladen van de opgehaalde en te bezorgen kringloopspullen.

Het hek stond zoals altijd open. Hun tuin was voor iedereen vrij toegankelijk en er werd af en toe door mensen in de buurt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om in deze paradijselijke oase, op de meters lange kloosterbank tegen de muur onder de enorme bomen, tot rust te komen of een rondje te wandelen.

Hij plofte op de bank en draaide een sigaret. Op het lichte geruis van het verkeer op de Prinsegracht na was het altijd wonderbaarlijk stil en kreeg je de indruk op een andere plek te zijn dan in één van de drukste Haagse wijken.

Uit de open dakluiken van de kapel, die ook bij het pand hoorde, scheerden een paar vleermuizen op zoek naar wat eetbaars. Een rondscharrelende egel onder de bank was hetzelfde van plan.

De tweede verdieping en de zolder waren donker. Door het raam van de gemeenschappelijke woonkeuken op de eerste verdieping was een flauw lichtschijnsel te zien en het flikkerend blauw schijnsel van een televisie. Nog niet iedereen sliep dus.

Hij maakte zijn peuk uit en liep het pad verder af. Tastend in het duister naar het sleutelgat ontsloot hij de achterdeur die knarsend openging. Het geluid werd versterkt door de hoge en lange betegel-

de gang en hij grinnikte bij de gedachte aan een spookslot. Toch was hij in de kelder, waar veel oud materiaal lag opgeslagen voor herstelwerk aan het pand nooit een Dracula of andere enge zombie tegen het onstoffelijke lijf gelopen. Het decor was er wel naar. Mooie gewelfde kerkerachtige kelders, met houten rekken die lieten vermoeden dat ze vroeger werden gebruikt voor de opslag van het fruit uit de tuin, vol spinrag en met slechts hier en daar wat diffuus licht door een klein raampje dat uitzag in een put voor de gevel met een traliwerk er bovenop.

Het hele pand was trouwens een prachtig decor. Zo was laatst een VPRO¹ TVploeg in de kloostertuin bezig geweest met een filmpje over heksen. Medebewoonsters en vrouwen uit De Blauwe Aanslag² figureerden als volleerd actrices, in fantastische lange jurken van de kledingafdeling en prachtig eng opgemaakt, dansend rond de treures. Het had er echt spookachtig uit gezien met een groot vuur, griezelige muziek en de takken van de enorme es mistwazig verlicht met rood en blauw gekleurde spots.

De begane grond met zes afdelingen vol welvaartsresten was nu in diepe duisternis gehuld op het kleine oriëntatielampje bij de trap na. Uit de gemeenschappelijke woonkeuken op de eerste verdieping klonk gedempt TV-geluid, zo laat was het natuurlijk nog niet. De confrontatie die avond was meer dan voldoende geweest, hij had geen zin medebewoners te ontmoeten en sloop stilletjes verder.

Het lukte hem nog net zichzelf de tweede trap op te hijsen naar zijn kamertje op de volgende verdieping. Daar stroopte hij de kleren van zijn lijf, smeed ze op een berg in de enorme oorfauteuil, mompelde 'slapen, slapen, ik moet slapen' en klom de houten ladder op naar zijn meditatieruimte.

Alles begon te draaien. Nee, hij draaide en kon zich niet afwenden. 'I can't keep my eyes from the circling sky where I see my shadow fly' dreunde het in zijn kop. Een schaduw zonder achtergrond.

Ik was klaarwakker. Klaar om bij het begin te beginnen.

---

1 Nederlandse omroeporganisatie.

2 Voormalig belastingkantoor en belangrijk kraakpand.

Op dat moment was er angst, angst voor het onbekende en ik klamp- te me wanhopig vast. Een onbepaald waarnemingsvermogen zocht houvast. Waaraan? Aan mezelf?

Dat zou een nutteloze poging zijn omdat ik geen lichaam bezat en in de paradoxale paniek verstrikt was geraakt; onwetendheid of ik ooit wel een lichaam had gehad, dus niet kon schrikken van het feit dat ik er op dat moment geen bezat en de vraag wat een lichaam was. Ik vermoedde dat wat ik was, alles was.

Toch had ik ergens tussen de gestreste reacties door, die in een even- tueel aanwezig lijf spastisch samentrekken van spieren tot gevolg zou hebben gehad, het idee dat ik me wanhopig aan mezelf kon vastklampen als dat gefladder maar even ophield. Gefladder? Hoe- zo? Had ik vleugels, was ik vleugels? De bewegingsvrijheid was peilloos en ik gilde buiten mezelf.

'STOP, WE ZULLEN VALLEN.'

De vogel klapwiekte met rustige vleugelslagen en licht deinend in cirkels hoger en hoger.

"Mogelijk, maar dat zal zeker gebeuren als ik stop, dus kunnen we beter doorgaan," zei de vogel, "en verder?"

'ER... ER IS NIET GENOEG ZUURSTOF, IK STIK.'

Vreemd, net of de stem niet van mezelf was. Strikt genomen wist ik ook de antwoorden al.

"Hoezo?"

Mijn God, dat was ik.

"Nee, Goden zijn niet IK maar WIJ, Jij bent op het moment Niemand en Ik ben Ik," kwetterde de vogel. "Waar ben je eigenlijk bang voor? Ooit in je leven wel eens vanaf deze hoogte of laagte gevallen, ooit wel eens ge- stikt in een luchtledige?"

'NEE NATUURLIJK NIET, DAN ZOU IK DOOD ZIJN.'

De spotvogel schaterde.

"Hoe weet je dat? Je zegt het nooit te hebben meegemaakt, je neemt het aan omdat een stel pragmatisch, zich exacte wetenschapper noemende lui je dat ooit hebben wijsgemaakt? Waarom zou je niet hier zijn 'omdat' je dood bent? Trouwens ben je niet dood, je hebt alleen een nieuwe verpak- king nodig. Dus wat heb je te verliezen?"

Die vogel ging toch werkelijk te ver, waar bracht hij me heen? De vleugels flaptten met lange uithalen verder.

'WAT BEDOEL JE?'

"Stel je voor dat je droomt. Misschien is dit wel een droom. Dat is vrijheid, toch? Een droom mag je niet sturen met je wil, het heeft als onderbewust doel bewustwording van een te volgen weg naar vrijheid in de werkelijkheid. Als je wel stuurt, door vooraf te gaan denken over wat je wilt dromen beteugelt de vrijheid van het onderbewuste, van jezelf in dit geval, je gaat bewust dromen over dingen die er in werkelijkheid al zijn. Je had het leven moeten bekijken als een weg die je te gaan had, maar je liep liever gestuurd te dromen over het redden der mensheid. In de werkelijkheid is vrijheid het voldoen aan de eisen in en van jezelf, als je alleen nog jezelf te verliezen hebt. Zo is het met de dood ook, snap je?"

'NEE!'

"Nee, natuurlijk niet, als je het begrepen had zou ik het je nu niet hoeven uit te leggen."

Wat was dit voor filosofisch gezeik dat mijn wezen ter discussie stelde? Ik veranderende van onderwerp omdat ik me niet bezig wilde houden met afkomst-, erfelijkheid-, zwaartekracht- of ademhalingsproblemen.

'GAAN WE SNELLER?'

"BLIJKBAAR BEN JE ERGENS NAAR OP WEG," ANTWOORDDE DE VOGEL PROFETISCH,
"NIET VERGETEN, ONTDEK WAT VRIJHEID BETEKENT, MISSCHIEEN ZAL HET JE TOTALE
DOOD WORDEN, MAAR WEL EEN MOOIE."

Hij kwetterde nog een keer en was stil.

We, of ik, drongen een alles overheersende helwitheid binnen. De omgeving bestond uit een rechthoekig, driedimensionaal vlak, een enorme kubus, een bol... Het had geen vorm, alles pulseerde door en over elkaar heen. Zachte pastelkleuren vloeiden zo naadloos in elkaar over dat er niet uit op te maken was waar de ene kleur overging in de volgende. Een vele malen te zwakke afspiegeling zou het zijn als je dacht aan alle regenbogen die je in een leven zou kunnen aanschouwen, naast, bij en door elkaar.

Het enige wat duidelijk, scherp omlind bleef was een verblindende streep tussen licht en donker, zo perfect afgebakend dat het onwaarschijnlijk leek en pijn deed aan mijn...

Flauwekul, ik had geen ogen meer volgens die vogel. Die dienden als delicatesses voor regenwormen zodat ze omgezet werden in compost. Tot as zult gij wederkeren. Ik was hartstikke blind. Doof en blind, gevoelloos?

Toch voelde ik pijn, zag wat gebeurde en hoorde stemmen. Stemmen uit een ver verleden. Net alsof alle zintuigen vervangen waren door een groot oor, waarmee ik alles waarnam, ergens in de buurt van mijn... maag?

Het geluid bracht me in de irrealiteit terug. Het leek alsof het werd voortgebracht door myriaden stemmen die ooit woorden hadden gevormd, begeleid door alle muzieklanken ooit voortgebracht. Het uitte zich niet echt in geluid, al wist ik dat natuurlijk niet zeker, maar in trillingen, signalen, tintelingen die in mij de omschreven effecten veroorzaakten. Er verschenen woorden in me.

Je zoekt vrijheid
en vindt gebondenheid
aan je lichamelijke
en geestelijke behoefte
vrij te zijn
Omdat je altijd
op zoek bent naar iets
wat voor het grijpen ligt

'WAAROM BEN IK HIER? WAT IS DIT? WAAR BEN IK?'

"We zijn in Kairos, de tijdloze tijd in het gebied tussen licht en duisternis. Voor je ligt de keus, HET kan ons laten doorgaan, terugsturen of je zal nooit meer van je bestaan weten."

De vogel, als die het was, klonk nu ver weg met galmende echo's.

'ALS IK DOOD BEN, WAAROM IS DIT DAN?'

"Je bent niet dood, dat zei ik toch al. Je lichaam is dood, jij bent het onderbewuste. Sommigen noemen het de wederopstanding, de wedergeboorte, reïncarnatie. Onzin natuurlijk, onderga het zonder er een begrip aan te verbinden en vraag je af of het juist was waar je mee bezig bent geweest. Dat is essentieel voor de ontwikkeling van het bewustzijn. Volgens mij ben je te veel bezig geweest je status van redder uit te buiten. Verzekerd van slaven en slavinnen die alles voor je over hadden, van mannen en vrouwen die je dienden met al wat zij bezaten. Verzekerd van bewondering, voor het bevredigen van je ene kant van je egocentrisme en van verachting tot tevredenheid van de andere kant. Eigenlijk maakte dat geen verschil, als je maar aandacht kreeg. Bijna je hele vorige bestaan, al was dat niet zo lang, was gebaseerd op die aandacht. Je hielp niet belangeloos al beweerde je van wel. Zelfs het einde van je vorige leven trok de aandacht. Je vergat te vertellen dat ze zelf een keus moesten maken om in vrijheid te kunnen leven. Al met al heb je weinig kans om een hoger doel te gaan dienen. Maak je dus geen zorgen, waarschijnlijk stuur je jezelf wel terug naar de hel. De hel die Aarde wordt genoemd en mag je het nog eens gaan proberen."

'GEZIEN DAT VOORORDEEL LAAT 'HET' ME NATUURLIJK NOOIT DOOR.'

"Die macht heeft HET niet. Die macht heeft alleen hij of zij die voor de poort van de onderwereld staat. Weet dat de macht in je die de poort

opent of gesloten houdt even sterk kan zijn als die welke hem te ver kan openen en je voor eeuwig verbannen naar Duisternis. Dan zou je pas echt dood zijn. Het gaat om het evenwicht, de balans in jezelf. Niets of niemand kan alleen maar goed of slecht zijn."

In een soort trance drong het tot me door dat de verblindende streep iets breder werd. Toen wist ik dat ik terug moest en ik viel in iets wat aanvoelde als niets.

In Kairos was het stil. In gedachten verzonken zou je kunnen zeggen en HET overlegde in haar tijdloze bestaan nog lang over de meest gunstige oplossing. Een geest, hoe gebrekkig ook, eenmaal ontstaan kon niet verdwijnen behalve als die zichzelf vernietigde. Niemand moest terug, maar wie konden ze daarmee opnieuw belasten? Een man die op drie juli geboren zou worden, een Kreeft dat stond vast. Op aarde zou het een jaar met dertien keer een nieuwe maan zijn, dat was ook gunstig voor de bedoeling. Het zou dus binnenkort moeten gebeuren.

Langzaam keerde ik terug. Weer voelde ik de pijn. Kon je dat meedragen? Volgens die vogel nam je alles mee, dus waarom ook niet de pijnen uit het vorige leven, of waren het levens?

"Ja, omdat je de pijn niet hebt willen ondergaan, daar was je te stoer voor, je hebt het niet verwerkt, wilde liever de martelaar uithangen. Je zult je echter niet meer bewust zijn van de oorzaak. Bij vlagen zal het terugkomen en het is aan jou wat je ermee doet."

Ik merkte dat ik aan mijn kranig vogeltje begon te wennen en was blij dat ik me weer kon ophijsen.

"Hoe vond je het trouwens geconfronteerd te worden met jezelf?" kraaide de vogel.

'WIE OF WAT BEN JIJ, VOGEL?'

"Jij vindt mij vogel dus ben ik dat. In wezen ben ik Jij en Wij, net als Jij." Antwoorden waaraan ik geen behoefte had.

'WAT BETEKENT OVERDOEN? MOET IK MIJN FOUTEN GAAN GOEDMAKEN? WORD IK WEER NIEMAND?'

"Was je de keer daarvoor Niemand?"

'HOE WEEET IK DAT NOU.'

"Juist."

'BETEKENT DAT, DAT IK STRAKS NIETS MEER WEEET VAN MIJN VORIG BESTAAN?'

"Wat wist je in je vorig leven over het bestaan daarvoor?"

'NIETS.'

"Ha! Dat dacht je maar. Je zal propvol zitten met alle verworvenheden en vergissingen. Gelukkig heb je wel iets gedaan met een aantal dingen de laatste keer, anders was de Doorgang nu niet wat verder geopend ge-

weest, misschien zelfs meer gesloten."

'MEER GESLOTEN? WAT GEBEURD ER DAN, NOG VERDER TERUG?'

"Natuurlijk. Het is onvoorstelbaar hoeveel Geest er steeds meer op achteruit gaat omdat het onderbewuste bewust wordt weggedrukt. Geloof is daar een mooi voorbeeld van. Als het onderbewuste zo vol zit dat je verdwaasd gaat rondlopen, bewust worden betekent eigenlijk niets anders dan een soort grote schoonmaak van het onderbewustzijn, zijn er een paar mogelijkheden. Je wordt gek en je leeft verder in je eigen wereldje of je pleegt zelfmoord ofwel je begeeft je in een situatie waarin je gedood wordt. Ook een soort zelfmoord dus. Soms begeven hele volksstammen zich in zo'n situatie, een collectieve zelfmoord, omdat ze weigeren aan bewustwording te werken en zich liever achter een Leider scharen."

'BETEKENT OVERDOEN DUS ALLES WAT JE HEBT OPGESLAGEN VERWERKEN?'

"Dat wat belangrijk genoeg is om geopenbaard te worden, ja. Jammer dat je het niet kan onthouden hè? Dan zou je al een heel eind op de goede weg zitten."

De cirkel geworden een spiraal
Een draaikolk bepaalt mijn weg
Waar aan het eind telkenmaal
nieuw begin en stukjes leven
worden tot wat ik ben
TOTAAL

Ergens had ik het gevoel dat ik dit ooit eens, lang geleden of ver in de toekomst bedacht had. Als die vogel gelijk had was dat natuurlijk ook zo, maar het was allemaal zo idioot.

'WAAR BRENG JE ME DAN NU NAAR TOE?'

"Als je uitgekletst bent, breng ik je terug. Je hebt al bijna twee aardse millennia hier rondgehangen, het wordt tijd dat je weer eens aan het werk gaat."

Onzinnige dingen leren
Geloven in de leer
Als je leven stil blijft staan
heb je er wel wat aan
Als je verder blijft lopen
slijt de leer gelukkig snel
als dat van je schoenzolen

'IK GA HET ALLEMAAL HEEL ANDERS AANPAKKEN.'

"Ja, ja."

'IK HEB HET GEVOEL OF IK DIT ALLEMAAL DROOM.'

"Dat zou al een goed begin zijn."

Weer lachte de vogel, het laatste wat tot me doordrong. Mijn wezen

was niet meer en werd alles.

-00266

Het was nog donker die eerste herfstige dag na nieuwe maan. Twee mensen lagen, als netjes bij de burgerlijke stand ingeschreven gehuwd echtpaar, in een tweepersoons bed met keurig glad ingestopte lakens en dekens over zich heen, in een slaapkamer waar verder twee nachtkastjes, een linnenkast, een paar stoelen, waarop opgevouwen kleding lag, en een wastafel te zien waren, in een voor/tussen/achter benedenwoning waarvan de ramen zorgvuldig met bruin pakpapier dichtgeplakt zaten, in een rustige straat waar, in de vroege ochtenduren, al verscheidene razzia's hadden plaats gevonden, in een grote havenstad waarvan de helft in puin was gebombardeerd, in een klein land aan de zee waar het dankzij de perfecte persoonsregistratie eenvoudig was alle 'Untermenschen' op te pakken, in een werelddeel wat grotendeels door Nazi-Duitsland bezet was met hulp en of goedvinden van andere werelddelen, op een planeet waar miljoenen mannen, vrouwen en kinderen werden 'ausradiert', omdat er geld te verdienen viel in de oorlogsindustrie.

Een planeet die eens uit Chaos was geboetseerd. De trots van het Heelal, vruchtbaar en vol leven. Bestemd tot het ontwikkelen van een hoger bewustzijn, van Geest begiftigd met Rede. Dankbaar maakten de denkende wezens daarvan gebruik door elke boom met wortel en al uit te rukken omdat het misschien de Levensboom zou kunnen zijn en een ieder deze voor zichzelf wilde hebben ten koste van de ander en dus uiteindelijk ten koste van zichzelf. Bijna iedereen rende achter een goeroe aan die gouden appels, 1000-jarige rijken, nieuwe tijden of het paradijs beloofde. Daarvoor was het wel nodig elkaar te lijf te gaan met heilige zwaarden, lansen en gralen.

Het echtpaar wist niet beter of het was altijd zo geweest, of was het vroeger toch beter?

Een plek in Rotterdam in de wijk Charlois, begin oktober van het jaar 1942. De vrouw dacht na over de vreemde droom die ze had gehad. Tegen beter weten in had ze die nacht gemeenschap gehad met haar man en ze wist, ze voelde dat ze een kind ging verwachten. Terwijl ze haar slaperige man aankeek vroeg ze;

"Kan ik al wat tegen je zeggen?"

Hij antwoordde met een gebrom, het grootste deel van zijn nachtrust was eveneens verstoord geweest door onverklaarbare dromen en hij was zojuist wakker geschrokken.

"Ik denk, nee ik weet dat ik een kind ga krijgen," zei ze.

De man ging rechtop in bed zitten.

"Dat komt niet zo best uit hè?"

"Die smerige oorlog ook. Een kind terwijl we zelf nauwelijks eten hebben? Hoe moet dat?"

"We vinden er wel wat op, de oorlog kan niet lang meer duren. Ik hoorde dat ze in Engeland een aanval op de moffen aan het voorbereiden zijn."

De man wist het eigenlijk ook niet, bromde verder nog maar iets onduidelijks en stond op. Het was nog donker en hij draaide de waterkraan open. Het propellertje dat hij op een fietsdynamo geknutseld had, begon door het erop vallende water rond te draaien en een klein lampje gloeide op. Sinds hij, in ruil voor wat eten, voor verschillende burens zo'n watermolengenerator had gemaakt was er in de hele wijk een regelmatig stromen van water door afvoerpijpen te horen.

Hij waste zich, trok kleren aan en ging naar zijn werk. Tot nu toe had hij geluk met zijn werk bij de meelfabriek. Zijn vrouw had de zomen van zijn kleding zodanig genaaid dat hij daarin net dat kleine beetje mee naar huis kon smokkelen om niet van honger om te komen.

-00146

Het moment was gekomen dat ik wist in het bezit van een lichaam te zijn, ruim nadat de vrouwmamma zeker had geweten in verwachting te zijn en zich nog meer zorgen over de toekomst begon te maken. Nu haar buik begon te bollen was het niet meer te ontkennen. Voorlopig zat ik wel lekker opgeborgen, dacht ik.

-00093

Luchtalarm!

Onheilspellend gillend sirenegeloei weerkaatste tegen alles wat nog niet was plat gebombardeerd en leek van overal en nergens te komen. Een klaagzang uit het inwendige van de aarde vermengde zich met kreten van een uiteen gescheurde atmosfeer en gegil van radeloze mensen. Deze voorbodes van sterven waren het ergst van al. Ondraaglijke spanning, onzekerheid, het leven gilde van de pijn om wat er ging gebeuren. Vertwijfeld, angstig, blij.

De bevrijders waren in aantocht en toch werd de stad in puin gelegd! Hoeveel doden nog? Hoeveel afgerukte ledematen? Hoeveel traumatische herinneringen?

Nog geen drie jaren geleden¹ was de halve stad weggevaagd nadat de ene na de andere blunder was begaan, achthonderd doden en tachtigduizend daklozen het gevolg, maar waarom werd de burgerbevolking nu door hun bevrijders gebombardeerd²?

De vrouw keek wild om zich heen met een diep schuldgevoel. Waarom was ze juist nu weg gegaan? Terug, ze moest terug! Het ging niet, te laat, boven haar werd de hemel verduisterd door dreunend metaal met open buiken waaruit de dood geboren werd. Even rende ze besluiteloos heen en weer. Vlug een schuilplaats! Een plek om weg te kruipen voor de waanzin.

Ze dook een portiek in, schrompelde zich ineen, wilde door de harde bakstenen muur achter haar, duwde zo hard dat haar rug het patroon van de voegen overnam en pijn ging doen. Ze kruiste haar armen over haar zwangere buik in een poging de zes maanden oude foetus te beschermen.

Toen volgde het schelle gefluit van metaal, met toenemende snelheid de lucht splijtend, inslagen, ontploffingen, vuur, rook, vernietiging. Hij gilde, krijste, schreeuwde, slechts voor mij hoorbaar, om de dreiging te overstemmen, perste kleine vuistjes tegen zijn oren om de angst te verdrijven, wilde het dreunend geluid uit zijn nog nauwelijks ontwikkelde hersentjes laten verdwijnen. Hij zoog het in zich op, de pijn, het lijden, het sterven, de angst van de vrouwmamma en bevrijde zichzelf van het lawaai. Hij begon langzaam een niet meer willen horen te ontwikkelen en concentreerde zich op gevoel, schreeuwde een geluidloos 'Help, voelen doet pijn'. Het was doodstil.

Wie niet horen wil zal voelen.

---

¹ In mei 1940 werd Rotterdam door de Duitsers gebombardeerd om Nederland tot overgave te dwingen.

² Op 31 maart 1943 vielen door een fout in plaats van op de werf Wilton-Feijenoord Amerikaanse bommen op de stad. 326 doden, 400 gewonden en wederom 13.000 daklozen.

Het plafond was een kunstwerk van het soort 'magisch-realisme', ofwel *'er werd een poging gedaan de werkelijkheid te verbinden met een andere of hogere werkelijkheid, waardoor hallucinerende beelden of droomeffecten ontstonden'*, zoals de kunstwereld het zou omschrijven om er op die manier exorbitant hoge prijzen aan te kunnen koppelen, zodat een kunstminnend Jan met de pet² zoals hij niet veel meer kon doen dan een papieren A2 kopie aan de muur hangen, de kunstenaar inspiratie probeerde op te doen met goedkope supermarktwijn en de kunsthandelaar de bankrekening zag groeien.

Dat plafond waarvan ik elke scheur, elke onregelmatigheid, elk motief kon dromen sinds hij het verhoogde tweepersoons bed had verkozen tot de plek om uren wakker te liggen en me vaak aan het werk zette om de meest onwaarschijnlijke filosofieën uit me te peuren door zich te concentreren op dat kunstwerk.

Voordat dit kamertje tot zijn schuilplaats was verkozen had hij muren en houtwerk een opknapbeurt gegeven, veel wit en lichtgrijs want de inhoud was al kleurrijk genoeg, maar hij weigerde het oude, kunstzinnige plafond te voorzien van creatieve therapie dodende gipsplaten. Wat dat betreft had de antroposofie gelijk. Ook als klein kind had hij al creatief leren denken door de onregelmatigheden van het plafond boven zijn bed, de schaduwen die werden gevormd op de muren en de eeuwigdurend veranderlijke wolkenformaties als hij op zijn rug in het gras lag met een paardenbloem tussen zijn lippen. Het is niet met zekerheid te zeggen of de stoffen in de paardenbloem niet mede de oorzaak waren van de bewustzijnsverruiming.

Ook nu lag hij met open ogen en gedachten op zijn rug in het bed, maar, hoewel bijna binnen handbereik als hij zijn arm strekte, het plafond was er dit keer niet. Een soort waas van nog niet te plaatsen belevenissen in de afgelopen uren vertroebelde zijn blik zodat er bijna niets anders overbleef dan bij zichzelf naar binnen kijken.

Dat zou prima zijn geweest, alleen had hij daar die *'combinatie van wel en niet bestaande elementen, het spel van licht en kleur en de technisch perfecte afwerking die het maakte tot een geheimzinnige, soms dreigende projectie die de weergave van de werkelijkheid een vervreemdend karakter meegaf'*, wel bij nodig.

Alsof hij de confrontatie uit de weg wilde gaan draaide hij zich weg van het kunstobject. Het dekbed, waar hij naakt als altijd onder lag

1 Edgar Allan Poe.

2 Benaming voor iemand uit het werkersmilieu.

-hij verafschuwde nachtkleding die de andere morgen knellend gedraaid rond zijn ledematen zat-, verschoof toen hij zich met een diepe zucht op z'n zij draaide en een tochtvlaag streek langs zijn rug. Hij draaide verder door, waardoor het koufront breder werd, maar wentelde onmiddellijk weer terug op de rand van de deken, die nu onder zijn lichaam schoof en stopte zichzelf op deze manier in.

Zijn moeder klaagde vroeger altijd dat hij 'zo onrustig sliep'. Hij sjoerde elke avond op deze manier de gesteven, strak ingestopte lakens, waardoor hij het idee kreeg in een krappe envelop te liggen, los en pakte zichzelf in als een mummie wat z'n behaaglijkheidsgevoel vele malen vergrootte, maar behaaglijkheid was ver te zoeken nu hij naar de wand met zijn boeken lag te staren.

'ZIJ HIELD DE (RUBBEREN) PENIS DIE ZE NOG STEEDS VASTKLEMDDE BOVEN DE BILLEN VAN DE MAN, DIE ZICH NU IN HAAR BEGROEF...'¹.

HET MOOIE GEPARFUMEERDE BUIKJE VAN MADAME LA BARONNE, NAT VAN DE DAUW, KROMP SAMEN VAN WELLUSTIG ONGEDULD...'².

DE MEISJES HEBBEN ZICH UITGEKLEED EN WE KIJKEN DE VLOER NA OM ER VOOR TE ZORGEN DAT ZE GEEN SPLINTERS IN HUN KONT KRIJGEN. ZE HEBBEN NOG STEEDS HUN SCHOENEN MET HOGE HAKKEN AAN...'³.

"Hè ja, laten we het rijtje erotische literatuur eens doornemen. Vergeet de Bijbel niet⁴. Misschien ook de rij erboven nog even? Spaanse burgeroorlog? Of liever de andere kant? Vrouwenstrijd? Emma Goldman⁵, Anja Meulenbelt⁶? Waarom laat je me niet gewoon gaan slapen?"

'VRAAG JE DAT AAN MIJ? JE HOUDT MIJ ZELF AAN HET WERK HOOR.'

Hij draaide zich op zijn andere zijde waardoor het instop ritueel herhaald moest worden. Zijn trillende lippen vormden het woord 'klotezooi' en daarin was ik het wel met hem eens.

Bruusk draaide hij zich op zijn buik, sloeg een driehoek van het gordijntje, een kleurige India katoenen lap aan een paar spijkers dat ach-

---

1 Anais Nin: Venusdelta (Bert Bakker)

2 Jorge Amado: Tocaia Grande (Van Holkema & Warendorf)

3 Henry Miller: Kreeftstkeerkring (De Bezige Bij)

4 Dit boek had hij 'provocerend' bij de erotische lectuur gezet omdat hij, op jeugdige leeftijd in een poging een groot deel van het Oude en Nieuwe Testament te lezen, had gemerkt dat er behalve erg veel moord en doodslag zo mogelijk nog meer sex in voorkwam. Op meerdere plaatsen werden prostituees genoemd zoals Rachab te Jericho in het boek Jozua. Er was slechts vermeld dat zij een hoer was, maar geen morele veroordeling van haar levensstijl. De zonde zat in het verleiden van mannen die hun vrouw bedrogen. Niet de seks zelf. Ook Simson de sterke man bezocht een hoer maar alleen het verraad van Simson was relevant in het verhaal. Over eventuele seks met haar werd niet gesproken en dat zou er heus wel geweest zijn. Abraham had seks met zijn slavinnen. De seks zelf was nergens veroordeeld. De mens was niet verplicht te trouwen en zich voor het leven aan iemand te koppelen om seks te mogen hebben. Dat idee was in de cultuur van de mensen ontstaan.

5 Russisch-Amerikaans anarchiste, feministe en schrijfster van onder andere 'Mijn Leven'.

6 Nederlands publiciste, schrijfster, feministe en politica.

ter het hoofdkussen het raam afschermde, open door een punt van de onderzijde over de spijker te hangen en keek naar buiten. Schuin links was een stuk van de kloostertuin te zien die er verlaten bij lag zo diep in de nacht. Zoals altijd was hij hier weer begonnen de aanwezige vlakke, rechte-lijntjes-moestuin een enigszins naturologisch aanzien te hergeven. Naturologisch, een term die hij had bedacht nadat de filosofisch ecologische stroming, waarvan hij de geboorte had meegemaakt -vele uren vergaderen en liters biologische koffie hadden het ontstaan van het EKO-merk gekost- was opgekocht door antroposofische bankdirecteuren die steeds rijker werden over de rug van mensen die verslaafd waren aan de Wijsheid van Goeroes en dachten dat een betere wereld met occultisme te bereiken was.

Naturologisch betekende voor hem; graven op een plek waar hij water- en schaduwminnende planten wilde laten groeien, hopen maken van de uitgegraven aarde over puin en organisch afval met daartussen paadjes waardoor een soort mini berglandschap ontstond met op een klein oppervlak een enorme variatie aan gewassen.

Ingesloten in dit geheel lag de zweethut, een van wilgentenen gemaakte halve bol van zo'n drie meter doorsnede. Regelmatig werd een hels vuur gestookt tot de hierin gelegde vulkaanstenen roodgloeiend waren. Oude dekens bedekten de koepel en gemiddeld tien mensen zaten in een kring rond de stenen waarop water en salie werd gesprenkeld. Een paar maakten er een echte indiaanse ceremonie van, voor hem was het uitzweten van alle zoi al genoeg.

Ook had hij andere fruitbomen geplant naast de enorme, verwilderde perenbomen die van oudsher in de tuin aanwezig waren. Een reusachtige treur-es domineerde en haar ouderdom vervulde de gemeenteraad met enig ontzag zodat plannen om de tuin vol te bouwen met dure appartementen geen doorgang hadden gevonden.

Normaal ging er een vreedzame rust van die tuin uit, maar nu leek er een inktzwarte dreiging te hangen, alsof een verschrikkelijk monster alles elk ogenblik zou kunnen bespringen. Het eeuwig doorgaande geruis van verkeer in de straat aan de andere kant van het gebouw was flauw hoorbaar aanwezig met in zekere regelmaat de sirenes van zich naar de plaats des onheil spoedende rampauto's. Een tijdje bewoonde hij een kamer aan de voorzijde, maar was daar snel weggevlucht voor het lawaai, het sirenegemiddelde lag op ongeveer één keer in de tien minuten.

"Waarom gaat toch alles mis sinds ik in Den Haag woon?"

'ONZIN, DAT HET AFGELOPEN WAS MET AGNES WAS BIJ JULLIE VERTREK UIT ROTTERDAM AL DUIDELIJK. NIET VOOR NIETS HEBBEN JULLIE IEDER EEN EIGEN KAMER GENOMEN.'

Hij dacht soms dat hij in zijn leven al vele levens achter de rug had, zoveel gebeurde er. Ik wist dat die wisselende relaties daar ook mee te maken. Je kon moeilijk zoveel levens leven met dezelfde partner en misschien al helemaal niet met één die het maar net met zichzelf kon uithouden. Al dikwijls had hij met tranen in zijn ogen 'klotezooi' gemompeld of geschreeuwd en zich eenzaam gevoeld.

"Nou ja, dat weet ik, wist ik al toen ik aan de relatie begon met haar. Alice¹ heeft zelfs gevraagd of ik me wel realiseerde dat haar behandeling waarschijnlijk het einde zou betekenen van ons samenzijn toen duidelijk werd waarop die gebaseerd was, maar ik bedoel ook die puinzooi hier in het Emmahuis, mensen die elkaar in de haren vliegen, afspraken die niet worden nagekomen en ondanks alle gesprekken van de laatste tijd komen we geen stap verder."

'JE HEBT IEDEREEN GEVRAAGD TIJDENS DE ZOMERSLUITING OP TE SCHRIJVEN WAT HIJ OF ZIJ MET HET LEVEN IN DEZE WOON-WERKGEMEENSCHAP WIL? DAT IS WEL EEN STAP VERDER.'

"Ik heb er geen goed gevoel bij."

Hij masseerde de spieren van zijn nek die altijd verkrampten wanneer hij probeerde langer dan een paar minuten op zijn buik te liggen, draaide en keek nu wel naar het plafond, zodat ik me weer kon overgeven aan hersenspinsels en muggenzifterij wat in de maanverlichte nacht een schouwspel opleverde van een topografische kaart met grillige kustlijnen en reeds lang verzonken land.

In de rechterhoek bij zijn voeten waren kleine, nauwelijks te onderscheiden kerfjes, overspannen door het weefwerk van zijn muggenverdelger, een vette, volgevreten spin waar hij altijd op respectvolle afstand omheen ging met de zuigbek van het vacuüm trekkende monster wat, volgens mij volkomen onterecht, de naam stofzuiger had gekregen.

Ik had niets tegen een apparaat wat stof zoog, maar waarom daarbij waardevolle kleinoden, zoals punaises, paperclips, schroefjes én spinnen opgeslurpt moesten worden was me een raadsel. Waarschijnlijk was hij het daarin met me eens want vaak onderdrukte hij met moeite de neiging om, als er iets rinkelend door de metalen stang richting vuilnisbelt verdween, je was altijd te laat met terugtrekken, in de zak tussen de massa haren, huidschilfers, afgeknipte teennagels, gemorste as, papiersnippers, draadjes van alle mogelijke kunst- en natuurvezels en natuurlijk ook gewoon stof, te gaan graaien op zoek naar het nog bruikbare onderdeel omdat de viezigheid die dat soort handelingen teweegbracht hem liet huiveren en uit ervaring wist hij dat de schoonmaak van voren af kon beginnen.

---

¹ Klassiek homeopate in Den Haag waarbij Agnes in behandeling was.

Ooit bedacht hij dat deze apparaten voorzien zouden moeten zijn van een magnetische zuigbuis die kleine metaalwaren redde van omsmelten tot tweederangs ijzer voor de vervaardiging van gereedschap voor de doe-het-zelf bouwmarkt, maar daarbij waren weer andere problemen opgedoken. Hoe moest je de vastgekleefde metaalwaren weer uit de pijp krijgen en hoe voorkwam je dat alle paperclips uit het bakje op je bureau richting stang vlogen als je er te dicht in de buurt kwam?

Uiteindelijk dacht hij de oplossing gevonden te hebben in een zuigslang met een aftakking waarin een elektromagneet gemonteerd was die de spulletjes vasthield zolang je stof zoog, waarna bij uitschakelen alles weer naar beneden tinkelde en je het voor het oprapen had. Net als alle ideeën kwam ook deze niet verder dan de denktank. Trouwens hielp dat alles niet tegen het opzuigen van spinnen.

Het was ook de vraag of die beesten het zuiggeweld niet gewoon overleefden want ook een fikse storm deed wel de webben maar niet de spinnen verminderen. Na te zijn opgezogen kropen ze waarschijnlijk doodleuk weer naar buiten, wat verklaarde dat vliegjes in voorraadkasten te vinden waren waar je hooguit twee maal per jaar een grote schoonmaak hield, muggen in slaapkamers omdat deze beesten zich niet lieten opzuigen en werkkasten vaak hordes spinnen herbergden omdat daar de stofzuiger opgeborgen werd.

Muggen en vliegjes in de werkkast waren hem geen zorg, hoewel daar dus genoeg spinnen zaten om dat probleem op te lossen, maar te oordelen naar de bloedvlekken op de muren in slaapvertrekken van mensen, waarmee hij dusdanig intiem was dat hij deze ruimtes soms mocht aanschouwen, en de roodomrande ogen wegens slaapgebrek, in de nabijheid van zijn bed wel. Dus koesterde hij de spin in het hoekje boven het voeteneind als iets kostbaars.

Hij of zij verhuisde nooit naar een plek boven zijn hoofd waardoor er een heel andere verhouding tussen hen zou zijn ontstaan, nu had hij het gevoel dat hij, liggend op zijn rug, de boel in de gaten kon houden. Het gaf bovendien een mooi meegenomen mystiek tintje aan de geestreizen over de wereldbevolking die was ingesponnen door een World Wide Web van uitzuigende Bovenaardsen.

Ter hoogte van zijn navel was uit de gebarsten structuur van het pleisterwerk, met wat fantasie en de juiste stand van de maan die door het raam boven zijn kussen een schaduwspel met de objecten in zijn kamer speelde, vaag een wat scheve vijfpuntige ster te herleiden, maar door het brokkelig karakter van de kalk nam de figuur bij een

andere lichtinval de meest onwaarschijnlijke vormen aan, zoals een reuzenschildpad die een nooit eindigende reis van kruin naar tenen maakte of een naakt vrouwelijk silhouet, met gespreide armen en benen boven hem zwevend.

Dat laatste beeld zou wel een gevolg zijn van oversekste mannelijkheid met dromen over een wellustige vrouw die hem besprong hoewel ze hem ook engelachtig leek te beschermen, het middelste de verbondenheid met dit beest dat in het oude Babylon voor het teken Kreeft stond en het eerste een waarschijnlijke associatie met zijn verleden. De rode ster van het pacifistisch socialisme, de groene van het esperantisme en de zwarte van het anarchisme. In die volgorde ongeveer en in grote delen overlappend had hij een paar ismes doorlopen en zich nergens bij betrokken gevoeld omdat hij Vrijheid miste hoe idealistisch sommige van die clubs ook bezig waren.

Zijn associatieve gedachten, volgens alweer zo'n goeroe waarbij in dit geval vooral vrouwen op de bank lagen -het schijnt dat hij lekkere poedertjes¹ in zijn apotheek had-, zouden waarschijnlijk allemaal voortkomen uit zijn obsessie voor seks en onderdrukt verlangen.

De opvallendste scheur, die als een rivier kronkelig tussen bergen van ster naar spin liep, tartte de wet van de zwaartekracht door niet al het stromende water over hem uit te storten. Af en toe viel er wat gruis uit waardoor de rivier, door de jaren heen steeds meer buiten zijn oevers trad en hij ook daarvoor de stofzuiger niet kon missen.

De meeste maanlichtstraaltjes waren onbelemmerd zijn kamer binnengedrongen om het visueel panorama te completeren en als dat niet lukte probeerden ze hardnekkig via een plasje water, een raam, een stukje spiegel, toch kleine vlekjes in zachte tinten te projecteren. In de heuvels langs de rivieren waren grotten gesleten waarin de ijle maanlichtjes zich tegen de ochtend verstopten, als waren ze bang opgeslurpt te worden door het aankomend daglicht, verslonden door een soort stofzuiger die nachtelijke activiteiten liet verdwijnen, niet in staat gesteld hun kinderlijk spel voort te zetten in dit paradijselijke landschap. Ze verstopten zich goed omdat ze de nacht erna meestal weer rond dartelden over zijn plafond al was hij soms ongerust als ze er een tijdje niet waren doordat de maan zonder licht te geven aan hem voorbij sloop en als hij licht maakte, al was het maar een kaars

---

¹ Het bleek dat Freud gek was op/van cocaïne. In de periode 1884 - 1887 deed Freud onderzoek naar cocaïne. Voor zijn werk "Ueber Coca" deed hij verschillende zelfexperimenten. Ook probeerde hij tevergeefs een vriend met morfineverslavingen met behulp van cocaïne te genezen. Dit mislukte experiment publiceerde hij echter niet; het duikt slechts op in een correspondentie met zijn verloofde Martha Bernays. Sigmund Freud schreef cocaïne voor aan zijn familie en nam er zelf ook van, wanneer het niet zo goed ging.

lieten ze zich sowieso niet zien. Hij pakte een, altijd naast zijn matras klaar liggende, potlood en schrijfblok.

Bleekblauwe maanstralen
Drijvend op vleugels van de horizon
Schrijf jullie fantasieverhalen
Op het leven van mijn plafond
Verstop je in de hollen
Als de zon begint te leven
Blijf daar goed verscholen
Om schoonheid weer te geven
Niet te lang in afwezigheid
Denk om mijn bezwete dromen
Op helse dagen in werkelijkheid
Onzekerheid of jullie zullen komen

Soms dacht hij in de duisternis een flakkerend lichtje uit een spelonk te zien komen en tuurpijnigde dan zijn ogen in de hoop een glimp van ze op te vangen. Dan vroeg ik me af of hij zag dat ze ook in het donker gewoon rond renden, elkaar achterna zaten in de dalen en op de hellingen, over de rivier sprongen, de spin plaagden door hem in zijn loerende ogen te schijnen en soms was het lichtje de weerschijn van een kampvuurtje waar ze gezellig omheen zaten tot de tijd gekomen was om te dansen.¹

Het kamertje wat hij had gekozen, toen hij besloot 'Live Apart Together' met Agnes en de tweejarige Rian deel te gaan uitmaken van de woon-werkgemeenschap, had een plafondoppervlak van tweeënhalf bij vier meter, terwijl de diepte tot de vloer twee meter en tachtig centimeter mat, niet veel meer dan een gevangenis cel dus, maar er zaten geen tralies voor de ramen en de deur was nooit op slot, behalve als hij met rust gelaten wilde worden.

Van oorsprong waren het twee van de vier zusterkamertjes in het katholiek verzorgingstehuis geweest -kamertjes waarin nauwelijks plaats moest zijn geweest voor een eenpersoonsbed en een stoel en

---

¹ Deze ervaringen moet je dus helaas missen bij een glad gipsplaten plafond. Om dat te weten hoef je geen soof te zijn. In 2011 las hij in 'Verhandelingen over de schilderkunst' van Leonardo da Vinci over het idee om naar een muur te kijken en daar verschillende beelden aan te ontfen. Da Vinci schreef: 'Als je goed kijkt naar sommige muren vol vlekken of opgetrokken uit verschillende soorten steen en je je fantasie de vrije loop laat, je er verschillende landschappen op kunt ontdekken, verfraaid met bergen, rivieren, rotsen, bomen, vlaktes, diepe dalen en allerlei soorten heuvels. Je zult zelfs gevechten zien en druk bewegende figuren en vreemde gezichten en gewaden en een eindeloze reeks andere dingen die je daarna in hun volledige en juiste gedaante zult kunnen vormgeven.'

Deze methode zou later door verschillende surrealistische schilders worden gebruikt, zoals Dali, Masson en Max Ernst.

natuurlijk een kruis, maar dat hing aan de muur- die nu samenge-trokken waren tot twee kleine kamertjes, waarvan de ene nog onbe-woond was, en met zijn passie voor kleine ruimtes was hij aan de slag gegaan en er ook dit keer weer in geslaagd zijn behoeften te comprimeren tot achtentwintig kubieke meter.

In één van de lange zijden zaten nu dus twee deuren naar de gang waarvan hij de linker had dichtgetimmerd en als je door de andere binnenkwam stond er direct om de hoek een enorme oorfauteuil die al bijna een vierkante meter vloer in beslag nam, waarin hij weg-kroop als hij een boek las of andere mensen zich oprodren als ze hem weer eens met hun shit kwamen opzadelen die hij geduldig aan-hoorde, voor een wand die bestond uit boekenplanken.

Daar bewaarde hij zijn naslagwerken, welk begrip zeer ruim werd genomen want hieronder viel volgens hem geschiedenis, filosofie, psychologie, politiek, natuur, techniek, kortom alles behalve romans. Verder tegen deze korte wand nog een klein eiken tafeltje, waaraan hij at als de woongemeenschap hem te veel werd en een klapstoel.

Tegenover de deuren zaten twee plafondhoge ramen die uitzagen over de kloostertuin met voor één ervan een bureau van twee bij anderhalve meter waarvan het blad meestal niet was te onderscheiden door de hoog opgestapelde bezigheden.

De bovenste lade van het bureau bevatte schrijfgerei, kleingeld en nog wat losse rommel. De twee eronder waren tot de rand gevuld met cassettebandjes, netjes gerangschikt op alfabet, tenminste dat was de bedoeling. Een verzameling die bestond uit de meest uiteen-lopemde muziekstijlen van opera tot hardrock, maar Frank Zappa overheerste met zo'n dertig banden. De rest van de, in het bureau aanwezige negen laden waren volgepropt met zijn leven, een chaoti-sche berg papier met onafgemaakte verhaaldelen, gedichten, artike-len en aantekeningen.

De bureaustoel op wieltjes had net ruimte genoeg om bij het opstaan achteruit te kunnen rijden voor hij tegen een kast met glazen schuif-deuren stootte waarin alle 'diversen' bewaard werden. Kleding, een rugzak, vierhonderd onverkochte gedichtenbundels, pakken onbe-schreven papier, bergschoenen, een bivakzak, motten die geregeld uitvlogen en in het web verstrikt raakten, kortom alles wat mensen en spinnen nodig hadden om te leven.

Op een hoogte van één meter zestig boven de werkhoeke had hij een vloer gemaakt waarop een tweepersoons matras lag. Hij moest er ge-bukt onder, maar had precies ruimte genoeg om zowel onder als in

het bed te zitten zonder zijn kop te stoten.

Boven naast het bed nog een boekenkast, met een enkele detective, een paar SF boeken, wat dichtbundels, rijen historische romans en de eerder genoemde erotische geschriften, die dit eiland bijna afsloot van de rest op een kleine opening na waardoor hij via een trap die half voor het andere raam stond, in zijn meditatiehol, zoals hij de plek waar hij nu lag noemde, kon kruipen.

Aan het voeteneind was nog net ruimte voor een plank met daarop een klein televisietoestel, een videorecorder met een enorme rij banden wegens een bijna niet te stuiten speelfilm verzamelwoede, een stereo-installatie die zodanig geplaatst was dat die ook van beneden bediend kon worden en wat prullen die stuk voor stuk een herinnering vertegenwoordigden. Kortom het was gezellig overvol.

De, door radioactief radium verlichte, wijzers van de wekker wezen drie uur en kropen naar de ochtend. Hij pakte het uurwerk, keek naar de secondewijzer, dacht aan het voorval eerder op de avond en legde het ding met de wijzerplaat naar beneden op de plank.

"Slapen, ik moet een poosje slapen. Zo ben ik morgen niks waard, hou op met dat..."

Denken wilde hij mompelen, lag hij wel te denken? Hij vond dat het net leek of hij van grote hoogte naar beneden sprong en zijn leven alle moeite deed om, in het korte moment dat hem restte voor het te pletter vallen aan hem voorbij te trekken.

Weer staarde hij naar boven, nu zonder dat het patroon in de kamerhoogtebegrenzing tot hem doordrong, probeerde te zien wat erachter lag, maar hij was teveel met het gebeuren van een paar uren geleden bezig en het enige wat zijn staren teweegbracht was een alles opslokkende diepe duisternis.

Plotseling was er de verblindend lichte streep in zijn bewustzijn die ik er met veel moeite doordrukte. Negenenveertigste levensjaar! NEGENENVEERTIGSTE levensjaar!!!

Het was de eerste dag in een zevende jaar en met 13 maanwisselingen. Versteend zat hij rechtop in bed.

Een jaar of tien terug, na een verblijf van tien weken in Griekenland, had hij de film 'In einem Jahr mit 13 Monaten' van Fassbinder gezien over dat sterk maangevoelige Kreeften elke zeven jaar een verandering van leven meemaakten, met de sterkste in een zevende levensjaar als het ook een jaar met dertien keer een maanomslag was.

Hij had het toen wel grappig gevonden aan de hand hiervan over zijn eigen leven na te denken. Het zevende en veertiende kon hij niet

meer zo plaats, hoewel er natuurlijk de wisselende school belevenissen waren geweest, maar het eenentwintigste levensjaar was al duidelijker. Van marine naar pacifistisch socialisme, van maagd naar echtgenoot en zich afvragen waarom, van Rex Gildo¹ naar Frank Zappa² uiterlijk, in beide gevallen was de gelijkenis waarschijnlijk zo treffend dat er mensen waren die vroegen of hij op TV was geweest. Hij had vroeger vaak hele toneelstukken staan opvoeren voor de spiegel en misschien had hij inderdaad zo'n nietszeggend smoelwerk dat hij voor iedereen kon doorgaan.

Zo waren zeven jaren voortgekabbeld tot er in zijn achtentwintigste een scheiding plaats vond en hij had moeten kiezen tussen twee grote liefdes. Een heftige worsteling met zijn monogame instelling.

Daar volgde een relatie uit die zeven jaar later eindigde, zijn leven werd na een heftige crisis totaal op z'n kop gezet, toen waren er geen dertien manen geweest, maar niettemin had hij een fikse klap opgelopen en de neiging niet kunnen onderdrukken uit te vinden wanneer er weer zo'n 7/13 combinatie zou plaatsvinden zodat hij zich kon voorbereiden. In het negenenvertigste levensjaar was gebleken. Vorig jaar bedacht hij zijn pad uit de weg te kunnen gaan door plannen te maken voor een groot feest in de oude kapel van het Emmahuis. Zijn verjaardag vieren? Waarom? Hij moest toegeven dat hij bang was voor weer zo'n crisis als de laatste keer, misschien zou hij het dit keer niet overleven. Zijn conclusie was dat hij een gepland verjaardagsfeestje sowieso niet zou overleven, dus gingen de ideeën de houtkachel in en hij vergat alles.

Gisterenmorgen had hij gewoon gewerkt om net na de middag -was dat het tijdstip van zijn geboorte geweest?- met Agnes en Rian naar Florencia³ te gaan om ijs te eten. Dat was al vreemd geweest, ineens behoefte om Rian een beetje de suggestie te geven van een verjaarspartijtje in gezinsverband. Ze lieten Rian daarna onder de hoede van een oppas achter en gingen samen naar een Grieks restaurant. Na het etentje was hij met haar in de kroeg beland. Net echt allemaal, tot de kater een paar uur geleden. Was zijn leven bepaald? Door wie of wat dan? Hij geloofde het niet, daarvoor was hij te pragmatisch. Zat datgene wat je stuurt, je levenspad, je lijdensweg uitstippelt gewoon in jezelf, het onderbewuste?

Ik voelde me niet geroepen het uit te leggen, eerst maar eens kijken hoever hij zelf kwam. Daar had hij de psychoanalyse niet bij nodig.

---

1 Duits schlagerzanger (2.7.1939 – 26.10.1999)

2 Amerikaans popster (21.12.1949 – 4.12.1993)

3 Italiaanse ijssalon in Den Haag

De nacht en zijn emoties voelden broeierig warm, wachtend op een regenbui. Er klonk gerommel, dreigende windvlagen zwiepten de bomen heen en weer, als wilden ze de opkomende zwarte wolken wegvegen. Ergens klapperde een raampje tot glasgerinkel liet weten dat de schoonblazende storm niet was tegen te houden. Het dekzeil, wat werd gebruikt om werkzaamheden aan het dak mogelijk te maken, rukte aan zijn ketenen. Het touw op een van de hoeken brak en de punt flapperde met knallende petsen, als de lamme vleugel van een oranje feniks die op het punt stond tegen het pand te pletter te vliegen. De bomen veegden met grotere halen. Diep doorgebogen zetten zij alles op alles om krakend te laten weten niet snel op te geven. Een dakpan kletterde aan diggelen op het bestraatte tuinpad en de geschrokken haan kraaide zwakjes, direct alert om de kippen, die bij het beginnend onraad een veilig heenkomen hadden gezocht onder de struiken, tegen aankomend gevaar te beschermen.

In ontwikkeling zijnde appeltjes en pruimen werden van hun levensader weggerukt en rolden door het gras. Bladeren, takken, stukken plastic en pagina's wereldnieuws dwarrelden rond als weggeblazen pluïsjes van een uitgebloeide paardenbloem en dansten een Dance Macabre rond de treur-es. De plastic zakken, veruit in de meerderheid, probeerden het organisch materiaal op te vreten, wat beslist gelukt zou zijn als niet plotseling de bezembomen doodstil stonden, bang opgemerkt te worden door het natuurverschijnsel dat hun met gloeiend vuur zou kunnen splijten. De opgewaaide rommel spiraalde in een draaikolk naar beneden om, in een verloren hoek angstig, bijna kameraadschappelijk bijeen gekropen het onheil, wat niet te vermijden was, af te wachten.

Plotseling werd de donkere hemel met een oorverdovende klap in tweeën gespleten door een helwitte streep. Tegen het venster tikten druppels, letters, woorden, zinnen, een verhaal. Waterstroompjes ontsnapten aan hun bron en kropen via gezichtslijnen naar beneden, vormden kringen op het hoofdkussen. Donderslagen volgden elkaar in hoog tempo op, ruiten trilden, tonnen water overstroonden goten en afvoerputten en spoelden schoon wat dringend een wasbeurt nodig had. In niet aflatende woeste stromen kolkte het water over de randen van dakgoten die dit niet konden verwerken, vormde water-vallen die spetterend tientallen meters lager neerkwamen en baande zich een weg via het ploegen van greppels in de tuinaarde. Weer schoot een bliksemschicht door de bewolkte hemel en zijn benevelde herinnering en hij kneep zijn ogen dicht voor de witheid die trachtte

zijn leven binnen te dringen.

Natuurlijk was ik elk moment bezig te proberen zijn bewustzijn te vervolmaken, maar niet vaak deed ik een poging als deze. Dat had hem soms bijna het leven gekost, maar ik was er nooit zo klaar voor geweest als nu.

Hij was daar feitelijk te moe voor en trachtte me in de vergetelheid te sleuren met een droomloze slaap. Natuurlijk lukte dat niet, de werkelijkheid was sterker en hij lag zich verbaasd af te vragen wat er met hem gebeurde. Het was noodzakelijk hem alles weer vanaf het begin door te laten maken zodat hij zich bewust werd van een te nemen stap in zijn leven.

Tegenover anderen had hij het altijd over zijn 'gevoel', alsof hij probeerde te ontkennen dat hij er was als ervaringsplek, als laboratorium van het onderbewuste. Van mij dus. De oorzaken van buitenaf hadden zo'n grote invloed op hem, dat hij zich daar meestentijds door liet leiden. Soms, als het lukte die invloed af te wenden en ik hem een andere richting op kon sturen zoals nu, dacht hij later dat iets onverklaarbaars hem een dwaalweg had laten inslaan en verweet zichzelf dat hij zich te veel door zijn 'gevoel' liet beïnvloeden. Misschien zou hij dit keer krankzinnig worden of sterven, maar alles moest doordringen tot zijn bewustzijn of mijn tijdelijke aanwezigheid in dit lichaam zou voor niets zijn geweest. Dat weigerde ik te aanvaarden. Ik wilde het niet allemaal nog eens overdoen. Ik zou hem dwingen te verblijven in de krochten van zijn onderbewuste met af en toe een kleine pauze om op adem te komen en te verwerken wat verwerkt moest worden desnoods met als gevolg de totale onttakeling van zijn lichaam.

Aardschokken en bevingen zouden hem binnenstebuiten keren, zijn opgebouwde muren zouden trillen op hun grondvesten tot ze instorten, spelonken en ravijnen vullend met gloeiend magma tot er in zijn wereld niets meer hetzelfde zou zijn. Misschien zou het te snel gaan, maar dat was iets wat ik niet in de hand had. Zijn negenenveertigste levensjaar was vijftien uur geleden begonnen, het was tijd, hoog tijd. Ik liet hem de vier vierkante meter onder het bed zien, het kolossale bureau met de lang niet gebruikte stoffige schrijfmachine begraven onder aantekeningen, muziek- en videobanden, een volle asbak, lege drankflessen, vreugde en verdriet.

Misschien moest hij maar eens naar de hoeren, aan andere drugs gaf hij ook nogal veel geld uit de laatste tijd. Had hij in zijn leven ooit wel eens één van de seksuele belevenissen gehad die hij zo conse-

quent in mij wegstopte. De man die altijd klaar stond arme meisjes met problemen te helpen, te luisteren, waarna ze dankbaar in zijn armen vielen en ondertussen vergat hij voor zijn eigen problemen een oplossing te vinden. Hij was zo monogaam als een Kreeft kon zijn en telkens als zo'n hulpverlenersrelatie eindigde raakte hij in paniek. Hij deed er alles aan snel een vervangster te vinden. Overal om hem heen werd hij verliefd op incidentele, los van elkaar staande handelingen, uiterlijkheden, uitingen die allemaal bij elkaar Zij zouden moeten zijn, zijn schaduw, zijn licht en duisternis. Hij ging de laatste tijd daarvoor bijna elke avond ergens heen, dronk, rookte en blowde tot sluitingstijd met soms als afloop schijnbaar geluk, voor even. Ik wist al bij voorbaat dat het op niets uitliep. Toen zijn relatie met Agnes begon wist ik dat en liet hem tegen haar zeggen 'Eens kijken hoe lang het nu weer duurt, ik geloof er niet meer in'. Ze had hem aangekeken en gezegd dat ze niet vergeleken wilde worden met vroegere relaties, natuurlijk zou het goed gaan. Ze was knettergek op hem, had zich zelfs voor hem laten scheiden. Volgens haar hoefde hij nergens bang voor te zijn.

Goed, zoals alle vroegere verhoudingen was ook deze weer afgelopen, hij was voor haar de vervanging van de liefde geweest die ze in haar jeugd had moeten missen. Logisch dat het seksuele in de verhouding al snel een puinhoop was, ze had een pappa nodig gehad, geen minnaar. Een kind wilde ze enkel ter bevestiging van haar eigenwaarde niet als verbond van samenzijn, ik had dat goed gevoeld zeven jaar geleden. Nu vloog de dochter uit, was in de fase dat ze vriendjes wilde hebben en hij hield zichzelf weer voor dat zulke situaties op hem afkwamen. Soms was het echter nodig een schijnbaar wat meer onlogische weg kiezen, misschien een stukje omlopen om de puinhoop, die hij van zichzelf maakte, uit te zoeken, af te breken en van het nog bruikbare iets nieuws bouwen. Niet alles werd door het lot bepaald.

Hij zette het televisietoestel aan. Beeld en geluid werden slechts door een zeer klein deel van zijn bewustzijn geregistreerd. Hij streek over zijn hoofd om de niet te plaatsen gedachten weg te vegen en keek weer uit het raam, had niet meer door dat de TV aanstond, zijn slaap was verjaagd. Het onweer trok voorbij, de nieuw opkomende wind joeg de wolken uiteen tot flarden van een gerafeld hemelkleed. In het licht van de maan verscheen in een compositie van regen- en traan-druppels op het raam een tekst.

Zeven is een leven

tussen droom en werkelijkheid
De droom in werkelijkheid zo mooi
Werkelijkheid in de droom een nachtmerrie

Hij veegde de beslagen ramen schoon en keek naar de afnemende maan.

'KREEFT, ZEVEN, MAAN, DERTIEN.'

"Onzin."

Het nadeel van naakt slapen was dat je, net warm geworden onder de dekens, met het vooruitzicht op de kou, te lang wachtte om toe te geven aan de fysieke drang te moeten pissen tot je blaas er pijn van ging doen en het cruciale moment beslist niet langer kon uitstellen. De meeste mensen hadden daarvoor zoiets als een ochtendjas, maar behalve het feit dat het nog lang geen ochtend was, bezat hij zo'n ding niet. Daarom sloeg hij de plaid die aan het voeteneind op zijn bed lag om z'n schouders, klauterde naar beneden, stootte in het donker op de gang zijn teen aan een marmeren drempel, een pijn-scheut schoot er doorheen die even later verdoofd werd door de koude tegelvloer van het toilet, en waterde de resten van het bier en de rum van die avond uit zijn lichaam.

Ik telde de tegels, volgde een torretje wat de voegen als richting gebruikte om nergens te komen, negeerde het dunne bloedstraaltje uit de teen, wat onmiddellijk stolde op de ijzige plavuizen en zag een spin die loerend wachtte tot de rond zoemende mug in zijn gesponnen val vloog. Op toiletten zaten dus ook spinnen en muggen.

Hij speelde met z'n uitdruppelende geslacht, dacht aan het meisje in het café en verbeelde zich dat hij haar warme borsten nog steeds tegen zijn rug voelde. Haar stijve tepels kriebelden net onder zijn schouderbladen waardoor hij een erectie kreeg en begon te masturberen. Toen hield hij ermee op. Klaarkomen om zijn opgekropte woede en teleurstelling te ontladen deed hij liever in het warme bed dan op die koude plee en huiverend rende hij terug, klom snel naar boven, zag dat zijn nagel was uitgescheurd, plakte er een vloeitje op om het bloeden te stelpen en kroop, zich weer ingravend, onder de nog warme dekens. Weer lag hij zo een tijdje te draaien, de seksuele behoefte was weg.

Bijna nooit had hij problemen met het in slaap vallen. Hij had zichzelf geleerd zijn ademhaling steeds rustiger te laten worden en tegelijkertijd zijn geest leeg te maken, tenminste dat was de omschrijving die hij eraan gaf. Het kwam erop neer nergens aan te denken zonder te denken dat je nergens aan moest denken.

"Zo en nu slapen", beval hij zichzelf.

Dat zou hij misschien wel willen, maar dat kon niet. Hij moest een boek schrijven over de gebeurtenissen in dit jaar. Alles opnieuw beleven. Opnieuw geboren worden, misschien in dit omhulsel al betwijfelde ik de kracht ervan om ook dit nog aan te kunnen. Dat was ook niet belangrijk, als ik maar verder kwam.

'JE MOET SCHRIJVEN, DIT JAAR, NU!'

"Wat een flauwekul, dat kan morgen ook wel. Het is midden in de nacht, ik heb slaap nodig."

Dat riep hij al zijn leven lang, morgen was er veel weg wist ik uit ervaring. De schijnbaar onlogische weg, dat wist hij toch? Hij kon kiezen, nu of nooit meer. Hij moest tevoorschijn komen uit dat meditatiehol en achter zijn schrijfmachine kruipen. Alles wat hij geschreven had ernaast. Dit jaar alles doen wat hem werd ingegeven, een voorproefje daarvan had ik hem vorig jaar al laten meemaken tijdens zijn reis naar Berlijn¹, maar bovenal moest hij schrijven!

Hij had mij opgezadeld met diepe schuldgevoelens omtrent het idee in zijn leven vele morele wetten geschonden te hebben. Dit jaar zou hij merken dat deze processen van alleen maar drama's herleven, leidde tot stotteren, het blijven hangen van de ziel tot in de oneindigheid. Hij zou zich bewust moeten worden dat, het al of niet terechte, schuldgevoel voortkwam uit een diepere bron, namelijk niet schepend, zelfs verwoestend bezig te zijn, niets te zijn opgeschoten. Daarvoor was het nodig sprongen te maken over de hindernissen der fataliteiten naar het instuderen van scheppend instinct, naar volledige hergeboorte of misschien voor de eerste maal echt geboren worden. Deze wijsheid had hij ooit gelezen, maar er alleen bij anderen wat mee gedaan. Een vergaande verandering was noodzakelijk. Zijn onderbewuste zat vol, ik zat vol, liep over, tegen doordraaien aan. Het was hoog tijd voor verwerking in zaken die van belang waren en onbenulligheden die gewist dienden te worden.

Langzaam, nog steeds aarzelend over de juistheid van de beslissing, verliet hij de plaats die hem de laatste tijd zoveel verwarde gevoelens bezorgde over liefde, behoefte, tederheid, warmte en begeerte en begaf zich in de onzekerheid van de drang achter zijn schrijfmachine plaats te nemen.

Vier juli. USA Independence Day². Born to be a writer? Onwillekeurig gaf hij de schuld aan de die avond gerookte joint en misschien was dat ook zo. Blindelings vond hij in het schemerdonker de schakelaar van de muziekinstallatie, graaide in de berg cassettebandjes,

---

¹ Zie dag 17188 e.v.

² Onafhankelijkheidsdag in de Verenigde Staten.

voorzien van een keurig genummerd en op alfabetische naam gesteld stickertje, die op het bureaublad lagen omdat de la vol was. Een paar bandjes bekeek hij en legde die terzijde. Behalve films was een andere obsessie voor hem geworden allerlei soorten muziek, waarvan mensen die hij kende een compact disc bezaten, op te nemen en soms nooit meer af te spelen. Verder ging hij wekelijks naar de bibliotheek en zocht, behalve een stapel boeken ook de maximaal toegestane acht Cd's uit. Ongeveer de helft met muziek die hij kende om zijn verzameling uit te breiden en de andere helft waarvan hij nog nooit had gehoord. Als iets daarvan hem beviel kopieerde hij het naar een cassette en vulde dat in de loop der tijd aan met alles wat hij te pakken kon krijgen. Twijfelgevallen draaide hij elke keer opnieuw tot hij wist of hij het goed vond of dat het hem ging irriteren.

Hij vond wat hij zocht en uit de luidsprekers klonk 'Atomic Flesh DuLux' van Nina Hagen. Toen realiseerde hij zich dat het nacht was en plugde een koptelefoon in de versterker, draaide de volumeknop zover open dat de kleine luidsprekers hopelijk net niet uit elkaar zouden barsten, plantte zijn ellebogen op het bureaublad, legde zijn kin in de handpalmen en keek naar de stapel witte, onbeschreven vellen papier die het maanlicht weerkaatsten. Zo zat hij daar een tijd met zijn stoffelijk omhulsel in de droom van het heden, zich nog lang niet bewust van de werkelijkheid van het verleden.

Na een tijdje stond hij zuchtend op zonder dat nog een letter op papier verschenen was, deed wat water en koffie in het espressopotje, zette dat op de kleine butaangasbrander in de kookeethoek van zijn kamer en rolde een sjekkie. Toen stopte hij de lucifer, waarmee hij zowel brander als sigaret wilde aansteken, terug in het doosje, speelde wat met de knopjes van de calculator op het bureau. $(365 \cdot 24 - 15) \cdot 3600$. De rimpel in zijn voorhoofd werd weer een verwondering dieper omdat hij zich afvroeg waarom hij dit deed.

Hij rilde en merkte nog steeds naakt te zijn, begon gehaast wat kleren aan te trekken. Een trui en broek over zijn blote lijf en een paar te grote oude sokken die als pantoffels dienst deden.

Daarna schakelde hij de bureaulamp en elektrische schrijfmachine aan, die zacht begon te zoemen, plaatste een vel papier achter de aandrukrol en tikte; 'Mijn leven tussen droom en werkelijkheid'. Een stroom letters begon aan een eindeloze reis naar die ogenschijnlijk onbereikbare horizon omdat de eerste stap was gezet.

Anderhalf uur later gaf een klik aan dat het bandje na een heen en weer afspelen aan het eind was gekomen waardoor de recorder

werd uitgeschakeld. Plotseling pakte hij het beschreven stapeltje papier wat naast de machine lag en smeed alles naar de andere kant van de kamer, voelde een bijna onbedwingbare lust de hele boel aan gruzelementen te slaan, alles op z'n te kop zetten, zijn boeken te verscheuren, een groot vuur in de tuin te gaan maken, de hele zoi met zichzelf erbij te cremen.

"Hoe kan ik verdomme nou een boek schrijven. Ik weet niet eens hoe ik al die emotie- en gedachten kronkels op een rij moet krijgen."

De kreet galmde door de kleine ruimte en weerkaatste tegen het raam boven zijn bureau waardoor aarzelend de eerste ochtendglitertjes naar binnen spetterden die verschrikt een goed heenkomen zochten in de hoeken van het kamertje, klonk zo verscheurend dat de stapel papier naast zijn elleboog ritselend in alle houtvezels probeerde heel te blijven, gierde zo vertwijfelt door het zuur- en stikstofmengsel dat de neutronen kleine reacties ontketenden en iedere freudiaans koppensneller zou kunnen concluderen dat die kreet voortkwam uit de geestelijke bagage die hij al heel lang meesjouwde.

Hij rekte zich uit en voelde de pijnlijk verstrakte spieren van zijn rug, bracht zijn beurs getypte vingers naar z'n slapen, masseerde ze en vervloekte de beperkt fysieke mogelijkheden van een mens. Alles flitste zo snel heen en weer door zijn geest dat hij het niet kon bijhouden met z'n virtuoos tweevinger systeem. Eigenlijk ook logisch. Een emotie zette zich om naar signalen die je hersenen aan het werk zette om te proberen van die flarden een zodanig woord te vormen dat het die emotie 'verwoordde', dan moest het woord ook nog passen in een zinsbouw, daarbij rekening houdend met de wetenschap dat hij het risico liep te worden uitgemaakt voor een literair auteur die door een geldbeluste uitgever gedwongen werd hierna nog meer boeken te schrijven, natuurlijk met een sensueel getinte kaft, dat verkocht beter, een nachtmerrie die hij moest proberen te voorkomen. Was dat woord eenmaal gevonden dan veroorzaakte het, opnieuw via allerlei verbindingen, een spiertrekking naar de vingers waardoor ze op de juiste toetsen hamerden die -alweer via een netwerk van draadjes- de betreffende hefbomen met letters in werking stelden om inkt uit een lint te persen en op het papier over te brengen¹. Weerkaatsing van licht op het witte deel zorgde ervoor dat het papier zelf zichtbaar bleef. De letters kwamen over als een soort zwarte gaten -zwart weerkaatst geen licht, de letters zelf kon je dus eigenlijk niet zien-, het gevormde woord werd op het netvlies van de ogen geprojecteerd

---

¹ De auteur gebruikte een elektrische schrijfmachine, het latere gebruik van een Personal Computer bracht nauwelijks verbetering in de beschreven problemen.

en -alweer middels een netwerk van verbindingen- kwam het terecht in dezelfde hersenen als waar het vandaan kwam waarna het op juistheid gecontroleerd diende te worden. Die controle ging dus altijd achterlopen en je raakte de draad kwijt. Nog erger werd het als de gelezen informatie in de hersenen een terugweg wist te vinden naar de emotie die het allemaal veroorzaakt had en deze ging beïnvloeden. Je kwam dan in een Lemniscaat¹ terecht waaruit geen ontsnappen meer mogelijk was en zo voelde hij zich. Gevangene in een letterbak.

Hij stond op om de zwijgende Nina Hagen te vervangen voor Pink Floyd, 'A momentary lapse of reason', vond blijkbaar dat het een mooi moment was voor de koffie en een sigaret, sokslofte naar de andere kant van het kamertje en stak het brandertje en sjekkie aan. Het gas suisde zacht onder het aluminium espressopotje, de sigarettenas belande in de, met Griekse voorstellingen van bladgoud versierde, zwarte asbak.

Zijn maanlichtjes waren in de grotten gekropen. Hij keek langs de trap door het raam naar buiten. Het was mistig na de zware onweersbui en het beloofde weer een hete dag te worden. Ontwakende vogeltjes begonnen, voorzichtig de toonhoogte proberend, aan hun eerste lied. Vreemd, het waren vrolijke wijsjes terwijl toch heel wat gevederde families dakloos moesten zijn na het natuurgeweld. Misschien begonnen ze gewoon opgewekt opnieuw.

Natte daken stoomden opgevangen vocht naar de opkomende zon om nieuwe regenbuien te bevoorraden en de kippen kropen scharrelend onder de struiken vandaan, er nog niet geheel van overtuigd dat het gevaar was geweken.

De haan probeerde zijn bijdrage te leveren aan het ontstaan van de nieuwe dag met wat schor gekraai, blijkbaar een flinke kou gevat tijdens zijn nachtelijk wachtlopen.

Een kraai stapte hanig door het zompig gras tussen het afgewaaide fruit en pikte gretig om zich heen met zijn blauwzwarte snavel.

De tere handpalmen van de vrouwenmantel boden glinsterend doorzichtige parels aan.

Het weggekropen afval lag nog steeds vermoeid van het ballet in dezelfde hoek, niet in staat zichzelf te bewegen tot het opzweepende ritme van luchtdrukverschillen het daartoe weer zou aanzetten.

Mijn leven kort zal ik hopen
In het oosten wordt het lichter

---

¹ Een lemniscaat is een 8-vormige kromme, aangeduid met ∞

Zonnestraal breekt duisternis open
Vannacht was ik dichter
Ware liefde kun je niet kopen
De zaken blijven onverrichter
Ik gooi mijn hart voor je open
Vannacht was ik dichter
Gevecht tegen onrecht doet me lopen
Onverdrotten mijn gevoel ontbloten
Een wereld ligt voor me open
Vannacht was ik gesloten

'... feel the new wind of change on the wings of the night...' vibreerden de geluidsgolven zijn trommelvliezen. Deze muziek was alweer begonnen met klotsend water net als tijdens dat gebeuren met die spiegel een paar uur geleden. Een nieuwe wind van verandering op de vleugels van de nacht?

Met een koptelefoon werkte zijn rechteroor goed, net alsof de volumeknop daar maar een streepje lager stond terwijl dat oor nu inmiddels in het dagelijkse decibelverkeer praktisch doof was.

Pruttelend liet het potje weten dat het beschikbare water, wat omgezet in stoom door de fijngemalen koffiebonen was geperst, nu bruinkleurig was en hij zette het gas uit. Omdat hij honger had en voor het stillen daarvan in de gemeenschappelijke keuken moest zijn, sloop hij op zijn sokken door het nog slapende huis, vulde een schaal met biologische graanvlokken, sesamzaad, noten, zonnebloempitten en stukjes appel en overgoot het mengsel met een kwart liter melk. Zijn dagelijks ontbijt, de koffie en sigaret hoorden daar niet bij, maar hij was nu eenmaal een beetje uit zijn ritme. Net voor hij met de maaltijd op weg naar boven ging greep ik in.

'HEB JE ER WEL BEHOEFTE AAN VANDAAG IEMAND VAN DE GROEP TE ZIEN? VANAVOND IS DIE VERGADERING OVER DE STEEDS TOENEMENDE PROBLEMEN IN EN ROND HET EMMAHUIS DUS DAN ZAL JE WEL MOETEN, MAAR TOT DIE TIJD HOEFT HET NIET.'

Agnes en hij zorgden wisselend een week voor Rian en deze week was haar beurt. Hij pakte een dienblad en laadde er naast de muesli nog een half brood, boter, kaas en wat fruit op. De rest had hij boven. De koffie was nog heet en hij ging, in tegenstelling tot de gewoonte aan het tafeltje te eten en daarbij te lezen, aan het bureau zitten alsof deze plek een magische aantrekkingskracht op hem had gekregen, er geen andere mogelijkheid meer bestond, nam een hap en staarde weer naar buiten terwijl hij de luidsprekers over zijn oren plaatste.

... can't keep my eyes from the circling sky ...see my shadow fly....

Een zeemeeuw vloog cirkelend rond en landde krijsend op het plat-

te, met een plas water bedekte, afdakje onder zijn raam waar hij soms opklom om er in de zon te soezen. Hij brak een stukje brood af en opende voorzichtig het raam een stukje. Onmiddellijk richtte het beest zijn gele snavel in de richting van het geluid en met een ochtendgroet stortte hij zich op het voedsel en verdween ermee.

Plots, alsof zijn adrenaline door het ontbijt weer op peil was, rukte hij ook het laatst beschreven vel papier uit de machine en beukte met zijn vinger de muziek stil.

"Het gaat niet, ik kan niet alles in één jaar opschrijven."

Woedend propte hij het vel tot een bal ineen en smet die in een hoek.

"Ik kan het gewoon niet, wilde al vaker schrijver zijn maar ben nooit in staat me bij een verhaal te houden. Telkens gebeurden er dingen tussendoor. Dan die stomme gedachten die elke keer komen boven drijven, het is één grote chaos."

'HET LIJKT EROP DAT JE NOG STEEDS ZIT TE TWIJFELEN OVER JE VERMOGEN SCHRIJFSELS TE KUNNEN PRODUCEREN EN EEN DUWTJE NODIG HEBT. BEHALVE DIE PAAR GEDICHTENBUNDLES IS DIT DE EERSTE KEER DAT JE EEN BOEK PROBEERT TE SCHRIJVEN. JE LEVEN IS EEN CHAOS EN LAAT ZICH NIET OP EEN RIJTJE ZETTEN. JE MOET NIET PROBEREN ER EEN VERHAALTJE VOOR ANDEREN VAN TE MAKEN. IN DE EERSTE PLAATS DOE JE DIT VOOR JEZELF. ER ZIJN AL GENOEG ROMANS DIE MENSEN LEKKER WEG LATEN REALISEREN ZODAT ZE HET DROMEN VERGETEN. OMDAT JE LEVEN EEN CHAOS IS WORDT JE BOEK EEN CHAOS.'

"Wat heeft dit allemaal met mijn huidige leven te maken?"

'ALLES, ANDERS ZOU JE ER NIET OVER SCHRIJVEN.'

"Mijn plan was volgende week met Rian op reis te gaan en ik moet nog van alles regelen."

'BEN JE EEN SMOES AAN HET VERZINNEN?'

Ik wist dat hij desnoods een uur van tevoren zijn rugzak pakte en vertrok. Dat was vaker gebeurd. Dit jaar was zeventien uur oud, hij was opgestaan en moest het niet wagen weer in zijn hemelbed te kruipen voor hij wist waar het allemaal om draaide.

"Ik kan niet verder. Kraaiende hanen, hanige kraaien, wat is dat allemaal voor onzin? Voor wie is zoiets interessant om te lezen?"

'VOOR JOU BLIJKBAAR. GA DIE REIS REGELEN, EEN STUK LOPEN MET DIE BERG AANTEKENINGEN EN ERGENS ZITTEN LEZEN WAT JE EERDER GESCHREVEN HEBT. ALLES ZIT IN MIJ. EEN PAAR LEGE VELLE PAPIER EN EEN POTLOOD MOETEN OOK MEE, WIE WEEET GEBEURD ER NOG IETS WAT HET OPSCHRIJVEN WAARD IS.'

"Vandaag gaat niet, ik moet ook die vergadering van vanavond nog voorbereiden."

Bijna geluidloos vormden zijn lippen de woorden, een eventuele toeschouwer moest wel denken dat hij gek was, stemmen in zijn hoofd hoorde en in wezen was dat ook zo. Arme mensen die doodse stilte in hun hoofd hadden. Langzaam stond hij op, raapte de prop van de

vloer, begon die zorgvuldig glad te strijken.

Urenlang zat hij op de toetsen te rammen tot alles aan zijn lijf pijn ging doen. Als een zombie klom hij ergens midden op de dag de ladder op en viel in een diepe slaap.

Het drong tot me door, maar ik kon het niet plaatsen. Ergens, heel ver weg, stond iemand op iets te bonken en riep zijn naam. Blijkbaar wilde hij graag weten waarom, want hij deed alle mogelijke moeite bij bewustzijn te komen. Het lukte pas toen hij handen voelde die hem door elkaar schudden.

"Hé slaapkop, waar blijf je nou. Het eten is klaar. Zo meteen begint de vergadering."

Hij schrok wakker. Niets voorbereid. Nou ja, maar zien hoe het liep, iedereen wist van zijn voorstel om op te schrijven hoe ze het wonen en werken voor zich zagen. Pas als ze daar uit waren zouden ze nieuwe huisgenoten zoeken. Hij had Sijmen gevraagd als onafhankelijk voorzitter aanwezig te zijn zodat misschien voorkomen kon worden dat ze elkaar weer in de haren vlogen.

"Ja, ik kom," zei hij dus, met een negatief gevoel.

Toen hij in de keuken kwam zag ik de reden daarvan. Behalve zijn huisgenoten en Sijmen, zat daar Sijmen's vrouw Francisca. Verder Dorus en Eppo, twee broers die vaak vrijwillig meewerkten, maar geen woongroep deelnemers waren. Het was een prima gebruik om voor een markt- of huisvergadering gezamenlijk te eten, daar had hij niets op tegen. Wel dat het nu naar zijn gevoel nogal druk was.

"Ik dacht dat ik Sijmen had gevraagd om bij onze huisvergadering te zijn, dit is geen werkvergadering, dus wat doen jullie hier?"

"Laten we zeggen dat we betrokken zijn bij de problemen en misschien ons steentje kunnen bijdragen," zei Eppo op een manier waarbij het nekhaar van een slang overeind zou gaan staan.

Hij huiverde. Misschien was de bedoeling echt goed en de kinderen zaten ook aan tafel. Hij bleef het gevoel houden dat hij beter zou kunnen opstaan en weggaan. Zwijgend at hij zijn bord leeg.

De afwas was gedaan, de koffie gezet en de kinderen waren naar bed. Nauwelijks zaten ze allemaal of het gezwel barstte open. Een Kafkaïaanse zitting van een soort Centraal Comité. Eppo en Francisca gaven ondubbelzinnig te kennen dat Agnes, Richard en hij maar moesten weggaan uit de groep, volgens hen had Anja al te kennen gegeven dat ze weg ging, wat hij ook wist en Ans wilde doorgaan, maar niet met Richard en hem en zij kreeg de steun van de rechters die voor hen zaten. Wat was hier allemaal aan de hand? Sijmen pro-

beerde de boel wat te relativieren, maar vond het ook beter dat ze weggingen 'gezien de ontbrekende vertrouwensrelatie'. Je kon merken dat hij in de politiek zat.

Hij voelde aan alle kanten de machtsgreep door deze club. Ze maakten gebruik van de onderlinge problemen in de groep waardoor ze zwak stonden. Ze gingen hun gang maar, maar niet voordat hij de onderste steen had blootgelegd zodat de hele Haagse kraakbeweging wist wat voor mensen op het moment bij hem aan tafel zaten.

"Ik snap hier niets van," zei hij, "Ik dacht dat we over een oplossing van de problemen zouden praten, maar het lijkt erop of alles al bekostofd is."

"We vonden het zoeken naar een oplossing een beetje overbodig omdat we van alle problemen op de hoogte zijn en blijkbaar kunnen jullie daar zelf niet uitkomen."

"Nee, en daarom waren we vanavond bij elkaar dacht ik en wie zijn 'we'? Door wie zijn 'we' van alles op de hoogte gebracht?"

Er flitste een naam door me heen.

'ANS! ZIJ GAAT AL ZOLANG ZE HIER WOONT BIJ DIE CLUB OP DE KOFFIE EN ZIT DAAR SOMS UREN TE KLETSEN.'

"Laat ook maar want dit is volkomen zinloos. Ik ga gewoon een stuk schrijven zoals eerder was afgesproken en hoop dat de andere 'bewoners' dat ook doen."

Murw en gebroken door de emotionele gebeurtenissen stond hij op, strompelde naar zijn kamer, schakelde de bureaulamp en zijn schrijfmachine aan, bedacht zich en half ontkleed klom hij in zijn bed en viel weer in een diepe slaap.

*'Als er onder de sterfelijke mensen iets bestaat dat uitgeroeid moet worden en dat ieder verplicht is met alle wettige middelen tegen te gaan en te helpen voorkomen, dan is het zonder twijfel de oorlog.'*¹

00001

De afgelopen nacht was de maan aan haar nieuwe omloop begonnen en de komende nacht zou misschien een hardun gebogen lichtstreepje te zien geven.

Maar voorlopig was het twaalf uur in de middag, tenminste in plaatselijk biologische zonnetijd want volgens de Nazi bezetter was hun (zomer)tijd de enig juiste² en stond de klok op één uur. De thermometer kwam die dag niet hoger dan negentien graden. Misschien was dat laatste er de oorzaak van dat zijn eerste ervaring met de wereld verschrikkelijk was en hij brulde de longen uit zijn lijf. Had hij kort daarvoor nog heerlijk rond gedobberd in een soort tropische oceaan van een graad of zevenendertig, zich vervolgens verwonderd over krachten die probeerden hem door een veel te nauwe opening te persen, waarop een kou was gevolgd die hem de adem benam, kreeg hij nu ook nog een klap op z'n kont, gewoon omdat hij naar lucht lag te happen.

Blijkbaar werkte huilen vertederend want hij werd koesterend in warme armen genomen. Dat moest ik maar onthouden, als hij z'n zin wilde hebben moest ik hem dus laten janken.

Direct na zijn geboorte had ik me af kunnen vragen wat ik op deze wereld te zoeken had, een wereld die me bekend voorkwam omdat er geen steek was veranderd. Opnieuw was ik in een land dat bezet was door een imperialistische mogendheid die een groot deel van Europa onder de voet gelopen had.

Keizer Augustus was wel vervangen door een andere idioot die zijn minderwaardigheidscomplexen probeerde te verdringen door het laten uitmoorden van hele bevolkingsgroepen, de naam Romeinse Rijk door Derde Rijk, maar een enorm Rijk wilden ze nog steeds en het liefst met zo weinig mogelijk mensen die 'anders' waren. In het kader van die 'uber' menselijkheid waren al massa's joden, anarchisten, zi-geuners, homo's en andere 'onaangepasten' de gaskamer ingedreven. Ik zou het me allemaal kunnen afvragen, het zat allemaal in me opgeslagen, maar ik herinnerde me gelukkig niets dus liet ik hem ademen en er op los brullen.

---

1 Erasmus (1469 - 1536).

2 Jaren later zouden deze toen verafschuwde maatregelen, zoals bijvoorbeeld ook het verplichte Ausweis, het persoonsnummer (weliswaar 'nog' niet als tatoeage) en het medisch dossier, in heel Europa worden ingevoerd.

Hij kreeg de namen Johannes Wilhelmus en ik kon een bepaalde subversiviteit daarin bespeuren, maar toen de ambtenaar bezwaar leek te gaan maken tegen de tweede naam zeiden ze glashard dat hij naar zijn vader vernoemd werd die dezelfde naam droeg en het waren toch mooie Germaanse namen. De naam Johannes riep trouwens wel wat herinneringen op.

Zijn roepnaam werd vanaf die tijd heel pro-Duits Johnny.

00002-00668

Hij had nog geen begrip van dagen of data, iets waar ik me sowieso niet mee bezig hield, maar op een bijna kwade dag sloop manpappa van portiek naar portiek met tussen zijn jas nog een paar laatste kleine pamfletjes, oproepen tot verzet tegen de bezetter. Het regende, het was koud, een uitstekend moment voor subversieve actie. Iedereen zat boven op een allesbrander waarin het bijeen gejatte hout zuinig lag te smeulen.

Ook de manpappa had die nacht nog geprobeerd samen met zijn zwager een enorme bovenleidingsmast van de tram -die werden toch niet meer gebruikt- om te zagen. De trillingen hadden een zingen in de draden veroorzaakt die tot ver in de omtrek te horen was. Vrouwmamma die het oorverdovende lawaai ook hoorde stond handenwringend achter het raam te wachten. Juist toen ze de paal op de grond hadden gelegd en overlegden hoe ze dat zware ding naar binnen zouden krijgen was er, aan het eind van de lange laan, een patrouille gekomen. Vlug waren ze naar binnen geschoten om te wachtten tot het weer veilig was. Eindelijk hadden ze het gedurfd weer naar buiten te gaan. De paal was weg. Anderen die het ook koud hadden waren vlugger geweest.

Snel stak hij de straat over om de laatste pamfletjes in de brievenbussen te stoppen. Je moest razendsnel zijn, een paar pamfletten per straat en voor iemand je kon verraden wegwezen. Toen hij halverwege was bleef hij opeens stokstijf staan. Verdomme, ging nu alles fout? Een Duitse patrouille kwam de hoek om gemarcheerd.

"Stehen bleiben, Ausweis", schalde een bevel door het straatje.

Er waren niet veel mensen, ze zouden snel bij hem zijn. Een andere pamflettenverspreider, verderop in de straat, begon te rennen in de hoop de hoek te bereiken. Een soldaat legde aan en schoot de man in zijn rug. Het leek of hij een duwtje kreeg, toen zakte hij door zijn knieën, iemand gilde. Pamfletten waaierden in de goot, de man viel er met zijn gezicht naast, bloedstraaltjes vermengden zich met regen

tot een rood gemarmerd beekje dat het riool in kronkelde.

Hij was erbij! Het nog enkele velletje papier werd een plaat lood in zijn binnenzak. Langzaam draaide hij zich om, zijn gezicht weg van de soldaten. Wel zorgde hij ervoor op dezelfde plaats te blijven staan. Zijn hand schoof tussen zijn jas, gelijkmatig, hevig trillend, kwam weer te voorschijn met de kleine papertjes tot een prop verfrommeld in zijn vuist. Nonchalant streek hij met de hand over zijn mond en begon nauwelijks zichtbaar, kokhalzend te kauwen.

Even later werd hij gefouilleerd en kon doorlopen.

De laarzen van de bezetter stampten op de vochtige keien in de vroege ochtendmist. De wijk werd afgezet. In snel tempo, een tactiek die al vele malen had plaats gevonden. Manpappa die juist daarvoor naar zijn werk was gegaan kwam hijgend weer binnen stormen. Hij rukte de gangkast open en begon de daarin opgeslagen spullen te verwijderen.

"Een razzia", riep hij tegen vrouwmamma, "ze pakken iedereen op voor werkkampen in Duitsland. Ik had geluk, ze plaatsten me al in de rij, maar ik zei dat ik geen spullen bij me had en geen afscheid had kunnen nemen van mijn vrouw en kind. Iemand stond mij toe even te gaan. Vlug sluit het luik weer achter me."

"Hebben ze niet gezien waar je heen ging?"

"Ik hoop dat ze het te druk hebben, ze slepen iedereen in de buurt uit hun huis. Er staat daar een massa mannen."

In de vloer van de kast zat een klein vloerluik waar de hoofdkraan van de waterleiding bereikbaar was die door de gevel het pand binnenkwam. Snel wurmde hij zich door het gat, de ruimte was nauwelijks groot genoeg om met gebogen hoofd in te zitten, zij dekte het luik af met het zeil en zette alle spullen terug in de kast. Ik wist dat dit het einde was van het gesmokkelde meel. De strijkplank stond nauwelijks op zijn plaats of er werd hard op de voordeur gebonsd.

"Dein Mann, wo ist dein Mann!" snauwde een Duitse officier, haar dreigend aan haar arm heen en weer schuddend.

"Hij is naar zijn werk", beweerde ze onbewogen in gebroken Duits.

Het kind keek haar aan en pakte haar hand. Hij had hem zelf in de kast zien kruipen, waarom mocht die man dat niet weten? Ze keek naar hem en ik las in haar ogen dat hij moest zwijgen. Die opdracht gaf ik hem.

"Die Nachbarin gezegd ze heeft gezien dein Mann ist hier."

Wie was deze verraadster, ik zou haar tong gaan uitrukken. Haar man was afgevoerd, dus waarom niet alle mannen, knappe Duitse

officieren genoeg.

"Hij heeft zijn spullen gepakt en is weg gegaan", loog vrouwmamma er verder op los.

Ze kreeg het zelfs voor elkaar een paar tranen te produceren of kwam dat door de angstige emotie? Een paar soldaten doorzochten het huis. Trillend van alle overgedragen spanning, van het onbegrip over de gebeurtenissen, keek hij toe hoe een in dreigend uniform gestoken vreemde de gangkast opende. Ik zag hoe de kleur uit zijn moeders gezicht wegtrok en wist dat het mijn tijd was te handelen. Verwoed liet ik hem met zijn blote voetje tegen de glimmend geïpette laars schoppen. De man lachte en tilde hem op.

"Hé, du bist bestimmt ein echte Soldat".

Weer een stukje aan zijn basiseducatie toegevoegd. Als je wilde dat iemand aardig tegen je ging doen moest je hem hartgrondig haten. Onthouden maar weer. Hij zou er wel komen in dit leven. De soldaat zette hem neer en ragebolde zijn haar zodanig door de war dat het nooit meer goed zou komen.

"Hübsch Kind", zei hij tegen vrouwmamma, wierp nog een vluchtige blik in de kast en deed de deur dicht.

Vijftigduizend mannen werden in zijn geboorteplaats binnen een paar dagen opgepakt om in Duitsland te gaan werken. Ongeveer één op de zeven zouden nooit terug komen. Vanaf november zat manpappa in zijn hol. Met de hongerwinter in zicht, waarin vrouwmamma aan eten moest zien te komen voor drie personen, kroop haar man bij elk gerucht, bij elke voetstap in de portiek, bij elke windvlaag die de brievenbus deed kleppen, in het keldertje. Het aftapkraantje zorgde dan in ieder geval voor water.

Zoveel mogelijk sliepen de man en de vrouw 's nachts een tijdje bij elkaar in het bed, maar werden telkens wakker omdat ze dachten iets te horen, dus sliep hij meestal met opgetrokken knieën in zijn schuilplaats en ze schrokken nog steeds wakker. Elke keer, als er iemand binnenkwam, waren er de zenuwen dat er misschien iets zou blijven liggen als bewijs voor zijn aanwezigheid. De maanden sleep-ten zich voort.

00673

Een massale explosie van mensen overspoelde de stad. Eindelijk, eindelijk ratelen rupsbanden over de kinderhoofdjes¹ van zijn puinstad.

---

¹Volksbenaming voor klinkers van de weg.

Een half jaar, een eeuwigdurende lange winter waarin het IJsselmeer dicht vroom en de geallieerden maar niet verder kwamen dan Limburg, hadden ze hongerend op een rantsoen van een miserabele boterham en twee aardappels per dag op dit moment moeten wachten. Duizenden waren van honger en kou gestorven.

De nieuwe bezetter werd juichend binnengehaald omdat ze chocolade, kauwgom en cola meenamen hoewel er meer behoefte was aan stevig voedsel. Even daarvoor was een dropping geweest van Zweeds wittebrood waardoor zijn vader zijn leven lang geen bruin brood meer at omdat hij het kauwgomballen deeg verbond met bevrijding. Derde Rijk werd vervangen door Kapitalistisch Rijk liefst met zo weinig mogelijk mensen die 'anders' waren. In een ander deel van het continent deed het Communistisch Rijk hetzelfde op een andere manier. Hun verrijking ten koste van miljoenen mensen, door leveranties van oorlogstuig aan het Kerkhof Rijk van Hitler, zouden ze voorlopig omzetten in Marshallhulp. Er was heel wat ervaring opgedaan met nieuwe, vooral chemische, wapens, de staalindustrie had een reusachtige ontwikkeling doorgemaakt, genetische proeven konden legaal worden voortgezet om te komen tot een überapfel, wat minder beladen klonk en dat mensch zou wel komen als het volk er rijp voor was. Nazi-ontwerpers van vliegende bommen werden ingeschakeld om de ruimtevaart te ontwikkelen, want misschien lag het paradijs wel op Mars.

Hoog gezeten op schouders overzag hij het Geallieerde Festival of Fools met een in de hand gedrukt vlaggetje. Een eindeloze rij marcherende soldaten en legervoertuigen trok voorbij. Op de jeeps en tanks waren vrouwen geklommen die de helmen van soldaten opgezet hadden.

"Pappa kijk, buurfrouw", zei hij tegen het achterhoofd tussen zijn benen.

"Welnee jongen, dat kan niet", bromde het aan de voorkant.

Hij vond de vrouw die op de tank zat, met haar ene arm om een kerel wiens kop uit een gat stak en haar andere om de kanonloop, toch wel erg op de bovenbuurvrouw lijken. Ze lachte en zwaaide als een pinup girl naar de joelende massa en drukte elke paar meter haar lippen op de stekelvarkenkop.

Bevrijd! De Koninklijke familie kon, inmiddels uitgebreid met een derde prinsesje, haar paleizen, waarvan er wonderlijk genoeg niet één verwoest was weer gaan bewonen aan het hoofd van de gereduceerde arbeidersfamilies van wie heel veel was verwoest. Radio

Oranje en God was met ons, toch? Ondergrondse verzetskranten konden boven komen om te zijner tijd Trouw ten onder te gaan, col-laborerende propagandabladen groeiden vast wel tegen de Telegraafpalen op.

Gelukkig had hij zijn manpappa en vrouwmamma nog, iedereen be-loofde dat het 'Nie Wieder Krieg' zou worden, de theorieën van de-zelfde demagogen om een Hoger of Beter Mens te worden werden links, rechts en in het midden wat aangepast en men begon op de puinhopen een New Age Rijk te bouwen, wel op zijn Amerikaans, compleet met mystieke aanbidding van nieuwe symbolen en goeroes omdat de mens voor eeuwig de goden in zichzelf was kwijtgeraakt.

00697

Vier weken later had hij er ineens een broertje bij. Waar die nou van-daan was gekomen? De verklaringen liepen uiteen van rode kolen tot ooeivaars, ik wist beter, maar hij verdacht die soldaten ervan hem meegenomen te hebben. Tenslotte hadden ze ook kauwgom lopen uitdelen, dus waarom geen baby's.

Hij was kwaad dat hij niet bij de uitdeling had mogen zijn, maar een poosje uit logeren was gestuurd. Het uitgestelde feestje met limona-de, omdat het broertje op manpappa's verjaardag was gekomen, ver-goede veel en die bleekroze Zweeds wittebrood dikkerd leidde in de komende jaren de aandacht een beetje van hem af, zodat die kleffe-dijentantes niet meer aan hem zaten te wriemelen.

01292

Halverwege zijn vijfde levensjaar was er alweer een broertje. Die ge-allieerde soldaten waren al lang weg, tenminste de meesten en de kauwgom zou aan Marshall met rente moeten worden terugbetaald. Dan moest dat verhaal van die rode kool of ooeivaars toch waar zijn. Iedereen die hij ernaar vroeg beaamde dat, hoewel de rode kleur in hun gelaat bewees dat er meer moest bestaan tussen hemelbed en aardewerk dan vieze groente en kikkervreters. Het resultaat was wel dat hij voortaan van de wekelijkse rodekoolstampot op zijn bord een bouwwerk zat te maken om het eten ervan uit te stellen. Het leukst was een voetbalstadion met uitgegraven doelen. Kleine ronde balletjes konden dan met de vork daarin geschoten worden. Hij had het gevoel een kannibaal te zijn omdat de doorgesneden kool veel leek op de opengewerkte hersenpan die de huisarts op zijn bureau had staan.

01480

De ijzeren stapelbedden stonden netjes tweehoog op een rij met daartussen grijs gemoffelde, metalen kasten waaruit een doordringende kamfergeur door het vertrek walmde.

Het verhaal -wat hij natuurlijk weer niet mocht horen, maar ja, kleine potjes met grote oren trekken zich daar niets van aan- ging, dat soldaten, die 'naar den vreemde werden gestuurd' kamfer door hun eten kregen om seksuele uitpattingen enigszins te beteugelen, maar van deze hoeveelheid mottenballen zou iedereen in één klap impotent raken.

Verder vond hij dat volwassenen niet te vertrouwen waren. Nie wieder? Het was wel oorlog en dit keer waren ze die ook nog zelf begonnen. Ze noemden het geen oorlog, maar positionele actie. Vreemd dan dat er geen politie heen ging, wel veel soldaten. Nederlands-Indië dreigde verloren te gaan voor de specerijenhandel. Indonesische mensen wilden zelf uitmaken wat er in hun land gebeurde en dat mocht niet van de blanke toean. Zijn oom ging naar 'de Oost'.

Tegen een van de bedden stond iets interessants. Het rees torenhoog boven hem uit. Gefixeerd staarde hij ernaar, de houten kolf, de trekker, de eindeloos lange glanzende loop. Iedereen had het druk met zenuwachtig afscheidsgewebbel. Hij kroop op het onderste bed om het geheimzinnige ding nader te bestuderen, hield zich op de wiebelende matras in evenwicht. Plotseling begon het ding te schuiven en viel met een klinkende klap op de betegelde vloer.

Even was de stilte te snijden, toen vlogen de vloeken door de ruimte over zoveel nalatigheid. Wie was er zo stom geweest dat ding daar te laten staan! Gelukkig geen ongelukken. Snel werd het weggezet om er straks andere kinderen mee te doden.

02150

Natuurlijk was de stekende pijn in zijn lies erg, maar of dat opwoog tegen wat er nu met hem werd uitgehaald?

"Liesbreuk", had de huisarts gediagnosticeerd, "hij moet direct worden opgenomen."

Ik besloot dat het ziekenhuis een plaats was waar hij direct vandaan moest, maar daarvoor was het te laat. Ik voelde ziektepijndood om hem heen. Niet de normale ziektepijndood van het natuurlijke, maar die van Aesculapius toen hij de geneeskunde verraadde door Hippolytus uit de dood op te wekken en voor straf door Zeus met een blik-

sem werd gedood.¹

"Ik wil naar huis!" brulde hij dus.

"Dat kan niet, eerst moet je weer beter worden", suste de stinkend ontsmette, lijkwitte verpleegster.

"Mamma! Ik wil naar mamma!"

"Mamma is thuis, het is geen bezoektijd, straks komt ze kijken", siste ze wat ongeduldiger. "Je moet een grote jongen zijn en gaan slapen."

"Nu, ze moet nú komen!"

Hij wilde helemaal geen grote jongen zijn, hij wilde weg uit dit vreemde gebouw waar hij niemand kende en brulde harder. Plotse-ling voelde hij een prik in zijn arm en het vreemde gebouw werd een heerlijke plaats waar ik altijd wilde blijven. Ik zweefde boven het bed op donzige wolken. Alles om me heen werd zacht en warm. De vrouw die met een watje zijn arm afwreef had de glimlach van zijn moeder en hij werd een grote jongen die in slaap viel.

Toen hij wakker werd voelde hij zich loom, misselijk en had hoofd- pijn. Op de stoel naast het bed zat zijn moeder en z'n vader stond er- achter naar hem te kijken. Vlug deed hij zijn ogen weer dicht, alles was zo wit. Hij wilde terug naar de roze wolken.

"Kijk eens, we hebben wat lekkers meegenomen", hoorde hij een stem vanuit de verte.

"Ga weg, laat me met rust, ik wil een prikje van de zuster", wilde hij zeggen, maar zijn tong zat aan zijn verhemelte gelijmd.

Hij keek naar het nachtkastje en zag een schaalte fruit.

"Je mag het nu niet eten, straks word je geopereerd, dan gaat de dok- ter je beter maken, dat is voor straks."

Natuurlijk wees ik hem niet op het foute woordgebruik, want dat had hij zelf al door, die dokter kon hoogstens proberen een manke- ment te repareren, maar hij zou er altijd slechter van worden, niet be- ter. Hoe zag een aan elkaar geplakte liesbreuk er uit? Net zoiets als de armleuning van de fauteuil die afbrak toen mamma hem wilde verplaatsen bij het stofzuigen? Het bleef altijd een zwakke plek. De lijkwitte zuster kwam binnen.

"Meneer, mevrouw u moet gaan. Het is tijd."

Weer lieten ze hem alleen.

"Mamma, pappa", knarste het uit zijn toegeknepen keel.

Ze keken om. Zagen hoe de zuster zijn bed opschroefde tot de poten vrij kwamen van de vloer en het bed op wielen stond. Een tweede

---

1 Ook heden wordt er nog uit naam van het Esculaap door artsen verraad gepleegd doordat ze zich god wanen en denken dat zij de enigen zijn die kunnen beslissen over leven en dood van een ander.

verpleegster kwam binnen en samen reden ze hem weg. In de ogen van zijn ouders las hij wanhoop, zich geen raad wetend met de situatie dat hen alle verantwoordelijkheid werd ontnomen door de wetenschap.

"Grote jongen zijn, we komen straks weer bij je", echode het tegen de deur die dichtsloeg.

Zijn ogen gleden onder regelmatig langs flitsende lampen door, zagen de heen en weer schommelende borsten onder het Crack-Free gesteven uniform boven zijn hoofd. Ze loodste zijn ligvoertuig feilloos om bochten en door gangen, tot een deur waarop met grote rode letters geschilderd stond:

--- O.K. ---

--- Geen toegang voor onbevoegden ---

Wat nou O.K.? Niks O.K.! Ze gingen hem opensnijden, dat had hij inmiddels wel begrepen, maar verder? Wat ging er verder met hem gebeuren? Waarom vertelde niemand wat?

De deur zwaaide open en hij werd door de ruimte gereden tot een batterij zoeklichten recht boven zijn buik hing. Hij was zes en vrij klein voor zijn leeftijd, maar zag zichzelf lachspiegelig weerkaatst in de reflector als een grote jongen. Achter hem plaatste iemand, zonder te waarschuwen een masker op zijn neus en mond. Even stribelde hij tegen, maar een etherlucht drong naar binnen en liet hem langzaam wegzinken in de Lethe. Ratten schoten alle kanten op, loerden naar hem, vielen hem aan en drongen z'n hoofd binnen. Een hele grote begon van binnen aan hem te knagen. Toen ging de lamp uit en werd alles donker.

Ik zweefde boven de warme operatielamp en keek naar beneden. Op de tafel lag, bedekt met een laken, op een kleine opening bij de liestreek na, mijn lichaam. Een zwarte kap, als het masker van een straaljagerpilot, vastgehouden door Mrs. Crack-Free dekte een groot deel van zijn gezicht af. Naast mijn lichaam stond een wit gemaskerde Zorro. Hij scherpte zijn degen, boog zich voorover om zijn merkteken in hem te kerven. Ik zag hoe het vlijmscherpe mesje het weefsel spleet, hoe het werd opengelegd, vingers die de breuk betasten. Gelukkig benam het achterhoofd van Zorro me het uitzicht, ik had nooit goed tegen bloed gekund.

"Het valt wel mee", zei Zorro, "fluitje van een cent."

Ze giechelden wat om de grap met een blik op de bescheiden piemel. Ik besloot ze maar even te laten doen wat gedaan moest worden en keek of ik misschien een vogel kon ontdekken voor het geval dat het

daar beneden fout ging. Niets te zien. Misschien moest je lichaam eerst dood zijn voor de vogel kwam. Een jonge verpleegster depte met een adorabele blik de zweetdruppels van het chirurgenvoorhoofd.

"Zo, dichtnaaien die hap", zei die en liep met bebloede handschoenen achteruit zodat ik plotseling toch nog een blik naar binnen kon werpen.

Veel viel er niet te onderscheiden, wat lillend vlees en vooral veel bloed. Ik richtte mijn aandacht maar weer op de zuster die de gereed liggende kromme naald en draad oppakte en de wond begon dicht te naaien met keurige steken. Ook het verbinden ging vakkundig en snel. Dat moest ook wel want mijn lichaam riep me terug.

02192

Zo ging hij zijn zevende levensjaar in. De basis voor zijn verdere leven was gelegd en hij begon zich bewust te worden van de enorme kracht in zichzelf, simpel door te kunnen voelen. Zijn leven zou Hemel en Hel worden en alles wat daar tussen lag. Alles tussen Droom en Werkelijkheid. Dat waar zo velen naar zochten. Het Paradijs op Aarde. Op dit stevig fundament kon ik onwankelbaar voortbouwen.

02257

Heldhaftig stapte hij voort met zijn van spanning zwetende handje in die van zijn moeder. Zijn zevende levensjaar was twee maanden geleden begonnen. Vandaag de eerste grote schooldag. Zijn nieuwsgierigheid zou eindelijk bevredigd worden. Hij had die vreemde krabbels in sprookjesboeken, als ze werden voorgelezen, meekijkend leren ontletteren, schreef het alfabet en las stiekem de boeken uit zijn moeders kast met zijn vinger langs de woorden strijkend, ze langzaam een paar keer op verschillende manieren uitsprekend alsof hij de lettergrepen proefde, tot hij weer een woord begreep. Maar nu zou hij een heleboel gaan leren, misschien zelfs te weten komen waar die broertjes vandaan kwamen.

Op het grote betegelde plein voor het lelijke rechthoekig bakstenen gebouw van de Prins Willem van Oranje school krioelden kinderen door elkaar. De kleintjes betouterd aan de hand van hun moeder, de rest gillend en schreeuwend aan elkaar trekkend in een doelloos rondrennen.

Plotseling rinkelde er een enorme bel en de deuren zwaaiden open. Blijkbaar was dat een oproep om te proberen je allemaal tegelijk door

de veel te nauwe ingang te persen. Hij had nooit behoefte gehad haantje de voorste te spelen en misschien had hij dat van zijn moeder want die bleef ook staan tot het ergste gedrang voorbij was.

Ze gingen de stenen trap op en kwamen in een lange gang met een rij genummerde kapstokhaken die af en toe onderbroken werd door een deur. Net als in de kazerne was ook hier bijna alles keurig crème betegeld. Zelfs de wanden tot een hoogte van ongeveer anderhalve meter. Hij keek omhoog en werd duizelig, schatte dat drie grote mensen op elkaar nog niet bij het plafond zouden kunnen. Rechts was een brede stenen trap waar de grotere kinderen uit de hoogste klassen elkaar verdrongen. De kleintjes bleven onwennig staan, een paar huilden. Hij vroeg zich af of ze iets wisten wat hij niet wist.

Links ging een deur open en aan de klink hing een dikvlezige hand bevestigd aan een vrouw met het haar in een knotje strak samengebonden. Haar ogen leken onnatuurlijk groot achter dikke brillenglazen. Een hoog gesloten zakkerige jurk tot halverwege haar kuiten hing aan haar afhangende schouders. Gebreide wollen kousen staken in bruine platte molières. Ze klapte in haar handen wat een vreemd petsend geluid teweegbracht. Hetzelfde geluid van de wekelijkse lap vlees met een grote vetrand die met een klap op het aanrecht werd omgedraaid om met zout te worden bestrooid.

"Goedemorgen allemaal. Ik ben jullie juffrouw. We hangen onze jaszes netjes op de haakjes en gaan rustig naar binnen", riep ze.

Volgens hem had zij geen jas meer aan, misschien had ze die ergens neer gesmeten en ging hem nu ook ophangen om het goede voorbeeld te geven, maar ze bleef afwachtend in de deuropening staan. We betekende dus waarschijnlijk jullie.

Aarzelend om wat hem te wachten stond liep hij het lokaal in en de juffrouw deed de deur dicht. De moeders moesten op de gang blijven en zwaaiden gedag achter de ramen.

De snotterende kinderen begonnen nu onmiddellijk harder te huilen. Een paar anderen, die zich tot nu toe goed gehouden, werden ermee besmet en krijsten harder terwijl de juffrouw trachtte de orde en rust te herstellen. Hij keek naar buiten. Zijn moeder had gezegd dat ze hem straks weer kwam halen. Waarom hielden die stomme kinderen niet op met dat gejack? Hij wilde Leren.

02263

"Vandaag is het feest voor Johnny want hij heeft gisteren een zusje gekregen", schalde juffrouw van Zand door het hoge klaslokaal.

Hij kon geen gevoel opbrengen iets gekregen te hebben en haatte dit schijnwerper gedoe. Onbewust van zijn afkeer ging ze verder er een feest van te maken en krijtte een bordvullend rood-wit-blauw.

De vlag, synoniem met personen die nooit aan den lijve hadden ondervonden wat dood en verderf betekende omdat ze geld hadden en er in moeilijke tijden onmiddellijk vandoor gingen om het volk moed in te spreken. Niet met de geboorte van het vierde kind in zijn familie waar hij trouwens weer eens niet bij mocht zijn. Samen met zijn broertjes werd hij door een oom mee uit wandelen genomen. Wat was er voor engs, geheimzinnigs met zijn moeder aan de hand? De laatste tijd had ze vaak pijn gehad. Ging ze dood? Waarom vertelde niemand wat?

Zijn aandacht maakte een bocht van negentig graden naar links. De ramen waren hoog in de muren geplaatst zodat ze, eenmaal binnen in dit vervormingsinstituut niet werden afgeleid door het leven. Toch vond hij het stukje bewolkte septemberhemel, met de altijd nabij de Rotterdamse haven aanwezige meeuwen en de kalende boomkruin met het heen en weer wippende musje interessanter.

Vier hele en twee halve dagen per week zat hij hier zijn plicht te vervullen, had al snel het gevoel voor die tijd meer geleerd te hebben zonder plicht en begreep niet waarom hij opgesloten moest worden met af en toe een kwartiertje luchtpauze. Tot nu toe had het hem niets nieuws bijgebracht.

Juf zwiepte met een liniaal de maat, de hele klas zong met over elkaar gevouwen armen het feestlied.

"Lang zal ze leven in de glorieejaa, in de..."

Ach, dat hoopte hij natuurlijk ook wel en hij mompelde mee. Dat was een aangeleerde vorm van zingen sinds hem, door dezelfde lieve juf, ten overstaan van de hele klas was verweten dat hij valser zong dan een kraai. Nu hadden ze hem ooit proberen wijs te maken dat elk vogeltje zong zoals het gebekt was en inderdaad vond hij het gekras van een kraai ook wel wat hebben, maar iedereen had gelachen en sinds die tijd bewoog hij zijn mond zonder geluid voort te brengen en kreeg een voldoende voor zingen. Dus toch wat geleerd op school, autoriteiten vroegen erom belazerd te worden. De vlag bleef de hele dag op het bord staan om iedereen er toch maar vooral aan te herinneren dat het feest was.

Intussen overleefde zijn moeder de bevalling ternauwernood en werd door de huisarts verteld dat zijn zusje het laatste kind moest zijn. Een volgend kind zou haar dood worden. Door het ontbreken

van elk klein beetje uitleg in deze calvinistische maatschappij -vlak voor zijn geboorte dacht ze nog dat hij uit haar navel te voorschijn zou komen- was hiermee het vrijen met haar man verleden tijd. Dat het ook anders kon werd ook door de huisarts beschaamd verzwegen.

"Aap, noot, mies, wim, zus, jet, teun, vuur, gijs, lam, kees, bok, wei-de, does, hok, duif, schaaa-pen."

Tot vervelens toe moesten ze het rijtje Algemeen Beschaafd Nederlandse Woordenschat klassikaal herhalen. Daarna mochten ze de losse lettertjes op de voorgedrukte lettertjes onder het betreffende plaatje leggen.

Hoeveel kinderen op al die scholen zouden op dat moment precies hetzelfde doen? Dat was nog eens een voorbeeld van collectieve bewustwording.

02557

De laatste dag van zijn eerste zeven jaren ging voorbij in de angst dat er morgen weer een batterij oudtantes op de advocaatjes met slagroom zouden afkomen, even zovele keren in een wurggreep tussen twee verstikkende uiers zou worden genomen en onder het uitroepen van 'gefeliciteerd, wat wordt je al een flinke jongen' een paar kwijlerige smakkerds op beide wangen moest accepteren omdat je je nou eenmaal sociaal behoorde te gedragen op je verjaardag. En zo trad hij vol vertrouwen zijn tweede septennium tegemoet.

